

Luceafărul

Săptăminal editat de Uniunea Scriitorilor din Republica Socialistă România

IDEOLOGIE ȘI CULTURĂ

In latura lor teoretică, Programul-Directivă și Tezele pentru Congresul al XIV-lea sintetizează o experiență a gândirii și practicii creatoare ce acoperă mari spații de timp și multiple domenii ale existenței. Ideile și conceptele noi, inovatoare ale epocii inaugurate de Congresul al IX-lea al partidului se regăsesc aici într-un sens care confirmă pe deplin justiciile politice și a programelor adoptate, întărind și susținând pe planuri mereu mai înalte și cu deschideri optime în viitor însuși orizontul certitudinii noastre socialiste și comuniste. Călea ce ni se relevă este aceea a ascendenței și a profunzimii.

Zestrea materială făurită în anii de până acum este uriașă, sursele și valorile ei s-au îmbogățit neîntrerupt, au cunoscut și cunosc acele fenomene bine gândite și bine aplicate al amplitudinii economice și sociale, conform cerințelor progresului și civilizației, al posibilităților deosebite pe care marea proprietate socialistă, de stat și cooperatistă le conferă muncii și creației, dezvoltării neîntrerupte a avuției patriei, a poporului. Sub incidența legilor generale ale socialismului științific și în lumina condițiilor istorice concrete, acestea a constituit și constituie, așa cum se subliniază în Teze, baza și drumul drept și complex al dezvoltării rapide, multilaterale și armonioase a țării. Geografia economică de azi a României are echilibrul proporțiilor exacte, edificarea sub toate aspectele și în tot ce înseamnă o concepție revoluționară unitară și o conducere științifică pe măsură, întemeiată pe realitate, pe cerințe și aspirații proprii mersului înainte, pe cele mai avansate cuceriri ale gândirii și practicii umane, ale cunoașterii. De aici și miscarea ideilor, forța lor de penetrare, capacitatea lor de influență, influența care o au în sfera acțiunii transformatoare. Orizontul culturii politice s-a îmbogățit nesemnificativ și semnificativ care privesc deopotrivă economia, ideologia, știința și învățământul, arta și arhitectura, morala, democrația, conștiința. Toate acestea prezintă un pretios factor de înțelegere nu doar a experienței parcursă și transformarea acesteia într-un act de conștiință politică și socială clară, a conducerii de către partid, cu poporul și pentru popor, ci și pentru amplificarea către viitor, în numele aceluiași interes fundamental al națiunii, a tuturor posibilităților create, creșterea necontenită a potențialului economic, tehnico-științific și cultural, a potențialului de idei.

Rolul și importanța conștiinței socialiste în desfășurarea procesului revoluționar sunt definite cu maximum de claritate în documentele supuse dezbaterii în cadrul partidului și poporului. Așa cum se subliniază în Teze, în dezvoltarea conștiinței a gândirii și activității ideologice, o importanță esențială are monumentală opera teoretică a secretarului general al partidului nostru, TOVARĂȘUL NICOLAE CEAUȘESCU, aportul său uriaș la dezvoltarea socialismului științific, a materialismului dialectic și istoric în concordanță cu schimbările din societatea noastră și din întreaga lume, și care reprezintă marxismul creator în România în condițiile actuale.

Un edificator lezaur de idei și învățăminte, această vastă și monumentală operă pătrunsă de înalt spirit patriotic și revoluționar, fundamentată în condițiile lumii de azi, rolul și posibilitățile active, generatoare de acțiune fermă și înaintare pe care le detine conștiința politică, ideologică, așa-zisa „dezideologizare” pe care o vehiculează în lume anumite cercuri, ca și cum ar exista sau ar fi existat vreodată o lume fără idei, nu urmărește altceva decât încetinirea proceselor revoluționare și chiar stagnarea lor, întoarcerea de la drumul drept și complex al făuririi societății întemeiate pe principiiile dreptății, ale eticii și echității sociale.

Tinind de sfera ideologică, a ideilor, înaintate deosebit de lume și viață, cultura și arta au în societatea noastră un rol în permanență activ, cunoscut și recunoscut prin clarificarea scopului acțiunii de creație, prin contribuția nemijlocită a creației literare și artistice la formarea și afirmarea conștiinței socialiste. Pentru toți creatorii, se amintește în Teze, adevărata sursă de inspirație trebuie să a românilor, realizarea societății noastre socialiste. Avem nevoie de noi romane, de noi povești, de noi filme și piese de teatru, lucrări muzicale sau de artă plastică, care să contribuie prin înaltul lor mesaj de idei și valoare artistică — la promovarea și afirmarea principiilor nobile ale umanismului socialist, la combaterea și înlăturarea a tot ceea ce contravine gândirii înaintate a epocii noastre, la creșterea generală a nivelului de cultură și civilizație al poporului. Prin tot ceea ce servește cauzei umanismului și umanității, rosturile mereu mai înalte și mai edificatoare ale conștiinței patriotice și revoluționare, cultura rămâne unul din spațiile de referință ale ideologiei și implică întreaga responsabilitate a acțiunii de creație.

Lucafărul

Imagine din timpul recentei vizite de lucru pe care tovarășul Nicolae Ceaușescu a efectuat în unități agricole, de cercetare și producție din județele Teleorman și Călărași și pe marele șantier de demanșare complexă a râului Argeș

INSEMĂNĂRI DE REPORTER Planul — măsura angajării muncitorești

Pe întreg cuprinsul țării, cea de-a 45-a aniversare a marii noastre sărbători naționale și Congresul al XIV-lea al partidului sunt întâmpinate cu remarcabile succese în realizarea planului și a angajamentelor pe acest an. Noi și noi fapte de muncă împlinesc rodnic bilanțuri, ilustrează răspunsul muncitoresc, patriotic la vibrantele chemări adresate tuturor colectivelor de muncă de tovarășul Nicolae Ceaușescu de a acționa cu abnegație și spirit revoluționar pentru a îndeplini în cele mai bune condiții, până la 23 August, planul pe primele 6 luni ale anului și până la Congresul al XIV-lea al P.C.R., planul pe întregul an.

O unitate cu realizări constant bune, în acest an — ca și în ceilalți ani ai cincinalului, de altfel, fapt demonstrat și de conferința, pentru a treia oară, a Ordinului Muncii clasa I și a Drapelului de unitate fruntasă pe ramură — este binecunoscuta întreprindere de Frigidere din Gătești.

Economistul Gheorghe Georgescu, bărbat în puterea vârstei, vesnic în mișcare, stînd totul despre uzină, dar, mai ales, despre tot ceea ce poate concura la creșterea rentabilității și eficienței, așa cum se și ruvine un contabil șef, ne explică exact cum se acționează în unitate pentru diminuarea consumurilor și creșterea performanțelor produselor purtînd marca — Arctic — de acum mai bine cunoscută în întreaga lume. — Deși relativ tânăr, colectivul nostru se menține de mai mulți ani printre mari producători mondiali și exportatori de frigider, congelatoare, compresoare, în întrecere directă, sub forma performanțelor tehnico-calitative, cu cele mai renumite firme producătoare din alte țări. De altfel, înseși aceste țări importă din an în an un număr tot mai mare de frigider de la noi, ba, mai mult, de cîteva ani exportăm tehnologii de virt, linii tehnologice de la capătul cărora pro-

ducele pleacă direct spre cumpărătorii din țările respective. În aceeași ordine de idei, este semnificativ faptul că patru cincimi din produsele noastre se valorifică pe piața externă, bucurîndu-se de unanime aprecieri în numeroase țări de pe toate continentele. (Greșesc, de fapt, frigiderele Arctic nu sînt — încă — exportate în... America.) Ce mîndrie mai mare poate fi pentru muncitorii și specialiștii noștri decît aceea de a ști că produsele Arctic sînt solicitate și apreciate în întreaga lume? Mulți dintre acești muncitori și specialiști se deplasează ei înșiși în țările im-

Emil Stanciu

Continuare în pag. a 7-a

Orașul cu străzi călătore

Un bun prieten, concetățean de-al nostru, mare amator de clasificări, făcea cu mulți ani în urmă o jucăușă clasificare a oamenilor în cei care se nasc într-un loc și și continuă viața și rosturile în locul natal și în cei care pleacă. Sigur că prietenul meu avea și alte împărțiri, dar nu știu de ce tocmal acest ou al lui Columb mi-a venit în minte acum, nu de mult, alindu-mă în trenul spre urbea natală străpungînd lenes o arșiță ca atîtea altele în iulie. Sau poate pentru că celor care pleacă prietenul meu le atribuia o memorie a locurilor de unde au plecat, nu mai bine pusă la punct, ci, într-un fel, mai insistență. Adică ei, cei ce pleacă, poartă ceva din duhul locurilor de bustină mai bine conturat ca primii. Merg spre urbea natală, îmi voi întîlni prietenul, desigur, și mă gîndesc cu un zîmbet șiret și interior dacă se cade să-i reamintesc sursa lui de demul sau să-l las să-mi reamintescă el, cum face adesea, cu o întrebare, mică și știute-nesțiute recurduri ale orașului nostru: „cu ce-ai venit la Tulcea?” Da, cu ce am venit, pentru că cel puțin în prezent el nu știe o altă localitate din țară în care să poți ajunge tu, locuitor al acestei țări, în patru feluri: fie pe drumul drum, fie pe drum de fier, fie pe drum de apă, fie cu avionul. Sau altă dată m-a întrebă: „pe unde ai venit?” Se nimerise să vin trecînd cu bacul de la Brăila, pe la Macin. Ce importantă are? Păi are, pentru că am intrat în județ străbătînd cel mai vechi dămint din țară, Munții Macinului, nu? Și am ajuns la Tulcea unde Dunărea înainte de a se risipi în lume, pare a se cînd puțin aici, în celălalt capăt al pămîntului pe care-l străbate tocmal de la Bazias. Se codelse sau se răsfăță nehotărîndu-se pe unde să plece în lume și se deplăsește mai întîi în două, apoi în trei și chiar în mai multe brațe, se revarsă și alcătuieste cel mai nou dămint din țară, Delta. Sigur că le știu pe toate încă din copilărie, dar el, prietenul meu, mi le aducea în față ca dintr-o enciclopedie „a celor mai” în care Tulcea, nu se știe de ce, nu era consemnată.

Intr-una din întîlnirile noastre, tot pe arșiță, m-a lăudat că bine face că vin vara la Tulcea, îmi văd și eu grădina și cașii. Primăvara nu-l bine, vin cocorii, vin păsările de peste tot, iar toamna pleacă, ierlene sînt aspre pe la noi. Vara, vara să vin la Tulcea, mai stăm seara pe mal și privim la vapoare, și mai călătorim și noi puțin cu ele luînd mările și

In pag. a 3-a

IMPACTUL POLITIC AL REVOLUȚIEI DIN AUGUST 1944

de general locotenent dr. Ilie Ceaușescu

(fragmente din „România în anii celui de al II-lea război mondial”, volumul al II-lea, în curs de apariție la Editura Militară)

Aureliu Goci

PROGRAMUL-DIRECTIVĂ ȘI TEZELE PENTRU CONGRESUL AL XIV-LEA AL P. C. R. — REPERE ALE CONSTRUCȚIEI DE CONȘTIINȚĂ

Un univers al poeziei noi

Prin noile condiționări ale fenomenului textual la sfîrșitul mileniului, critica este mai puțin o instanță axiologică a literaturii, tribună a judecării de valoare și mai mult un laborator de conștientizare a acțiunii creator. Toate genurile tind să se apropie de critică — adică își asumă demersul de autoreflecție — iar critica însăși, devenind criticologic, se vrea literatură, apelează la literatură și chiar atînge literatură, cîntă vreme poezia se structurează ca poetică iar proza se estetizează.

Pe cînd critica se apropie de literatură, istoria literară aspiră să aîngă — dincolo de factologia arhivistică, de banca de date documentare — o filozofie a destinului operelor, o sociologie a mutației valorilor și a modificării acestor, o ontologie a ființării textuale.

Desigur, erica periodică literară are limitele și labilitățile ei; acumulările estetice sînt încete și latente așa că datarea strictă — estic — în ceea ce privește istoria pură — în domeniul istoriei literare funcționează doar orientativ, cu limite flexibile. O perioadă literară o secvență temporală, un tronson din marșul timpului, devine ericinală și specifică prin modul prin care se raportează trecutul, fie ca rotură, fie ca fluviu încontinuu și în literatura mereu imprevizibil.

Literatura de după 1965, animată de istoricizările hotărîte ale Congresului al XIV-lea al P.C.R., are o primă confirmare în generația 70, dar și antecedente, acumulări prețioase în generația 60. Pînă și la sfîrșitul secolului rămîn aproximativ trei decenii și jumătate — exact timpul fixat de critica clasică pentru manifestarea unei generații (trei într-un secol).

Eroca desigur discutăm se face paralelă la distanță de un secol cu „Junimea”, clasicizată (după 1865 societatea, din martie 1867 revista „Convorbiri Literare”) — ceea ce ar echivala acum cu restructurările post-moderniste, de re-umanizare a literaturii printr-un ideal canonic. Poate că paralelele sînt furtive dar să încercăm. În 1833 se stînge în plină putere creațoare, Nichita Stănescu, ultimul mare poet al secolului, în 1833 se stînge intelectual — nu și fizic — Eminescu.

Anul 1965 poate fi ales ca reper atît pentru debuturile întîrziate, la distanță, dar și prin marșele gol lăsat de dispariția marilor personalități ale literaturii interbelice: tractice, între 1960 și 1965 mor toți marii interbelici: Sadoveanu, Blaga, Ion Barbu, G. Călinescu, Camil Petrescu, Tudor Vianu, Cezar Petrescu — numai Arăhezi dispărut în 1967 — unii dintre ei atunci, nu de mult reabilitați. Cum este și fi-

Aureliu Goci

Continuare în pag. a 7-a

ORIZONTURILE DRAMATURGIEI

In cele patru decenii și jumătate de la actul istoric de la 23 August 1944, dramaturgia istorică românească a cunoscut multitudine semnificative, diversificată dramatică, în acest context, retine atenția modul original al unor dramaturgi de a intra în „dialog” cu marile personalități istorice și de a releva compatibilitatea de gândire, idei, sentimente între generațiile trecute și cele de azi.

Trăim evoluția dramei istorice din primele două decenii ale construcției socialiste, remarcăm tendința de a continua tradițiile teatrului istoric interbelic, atît prin tematică și subiecte comune, cît mai ales prin aducerea, în prim planul acțiunii dramatice, a faptelor populare noastre impozitive, nedreptăți și aspirații sociale, pentru dobîndirea independenței și unității naționale. Privită din această perspectivă, piesa Băleescu (1848) de Camil Petrescu este prima dramă istorică în care sînt transpuse scenice evenimente ale revoluției din 1848 din Țările Române, prilej din punctul de vedere al concepției materialiste asupra istoriei. Personalitatea lui Nicolae Băleescu este înțeleasă în contextul evenimentelor social-politice ale epocii, deoarece Camil Petrescu aduce pe scenă revoluția însăși, în care reasimululs viu al situațiilor și faptelor istorice.

Generația dramaturgilor afirmată în perioada interbelică este preocupată, în noua etapă istorică, de evocarea unor evenimente sau momente — unele prilejuate de aniversarea unor date comemorative — care au o mare rezonanță în conștiința poporului nostru. Retinem, în acest sens, piesele Haiducii (1848) și Pînă la Nevea Rusoim (1857) de Victor Eftimiu, Cuză Vodă (1859) de Mircea Stănescu, Povestea Unirii (1859) de Tudor Sotmaru s.a.

Dramaturgii care s-au format în primii ani ai noii orînduri au continuat „investigarea” istoriei naționale, de unde au „extras” biografii unor personalități și au dialogat cu evenimentele de însemnătate crucială pentru înțelegerea luptelor duse de poporul român pentru libertate și independență națională. Retinem, în acest context, autori și opere semnificative pentru cunoașterea evoluției tematică a dramei istorice din ultimele trei decenii: Aurel Baranga (Arcul de triumf — 1954, reluată sub titlul Simfonia patetică, în 1973), Mihnea Gheorghiu (Tudor din

Mircea Cristea

● In pag. a 6-a ● 45 de ani de literatură română ● „Prezența tinărilor scriitor” ●

CONTEMPORANII NOȘTRI

UN MARE CĂRTURAR

După cartea Despre stiluri (1986), — cu modestia sa puștină — Edgar Papu își continuă publicarea de OPERE (nu „complete”, ci „alese” cu parcimonie) prin tomul de „retrospecții asupra unor clasiici români” intitulat Lumini perene (1988). Regăsim publicată integral aici cartea despre Poezia lui Eminescu (1971), împreună cu o suită de Gloase eminesciene și de Cămplăriei în aceeași materie, patru eseuri despre „Lumini ale veacului” ca Iorga, Sadoveanu, Rebreanu, Vianu, apoi doar cîteva dintre componentele volumului Din clasicii noștri (1977), culegera de Motive literare românești (1983), precum și o succintă Anexă despre Fenomenul Blaga și „Miranții” generației lui. Inci, după cum se vede, din multitudinea eseurilor [...] republicate în volum” prea puține au fost create „necesare a fi aci înglobate în vederea unei edificări mai complete asupra materiei propuse spre prezentare”; nu doar din autoexigență, ci și din exemplară sa modestie — cea-laltă față a exigenței față de sine civică. Edgar Papu a lăsat în atara volumului acestuia scrieri care l-ar fi reprezentat cu cinste.

Cu unele excepții care îi onorează pe cel în cauză, uriașă prestație științifică a lui Edgar Papu a fost și încă rămîne puțin înțeleasă. Im-

prejvrarea, prin sine, este explicabilă, dacă ne gândim fie numai la dificultatea de a cuprinde într-o privire unitară numeroasele „fete” ale operei acestui savant, — enciclopedic în sensul atribuit scrierilor lui Iorga, Călinescu, Vianu, Mircea Eliade, Noica, pe care Edgar Papu li continuă — cu strălucirea ce se impune — pînă în prezentul nemijlocit. Iată dificultatea de care vorbeam nu se reduce numai la cuprinderea de suprafață a lucrurilor. Infinit mai anevoios este accesul în adîncime, surprinderea organicității, unității, unicității acestei opere, a cărei structură labirintică abia ea lămurărește cît se cuvine afișările pe care Edgar Papu și le-a mărturisit în mai multe rînduri cu „barocul ca tip de existență”, interesul aparte arătat acestui mod de trăire și de creație. E un mod de integrare superioară a ceea ce Pascal înțelegea prin „spiritul geometric” și „spiritul de finețe”, — iar din asemenea perspectivă e de înțeles că dacă știuta polemică cu cartezianul Șerban Cioculescu nu se dezlănțuia pînă la urmă, ea ar fi trebuit oricum inventată. Fenomenologic în accepție liber-empulată.

George Munteanu

Continuare în pag. a 7-a

Neculai Șerban Pîrău

Continuare în pag. a 6-a

Impactul politic a revoluției lii August 1944

de general-locotenent dr. ILIE CEAUȘESCU

Revoluția română din august 1944 a reprezentat un puternic seism militar și politic a cărui undă de șoc, propagată cu rapiditate, a zguduit regimurile de la Budapesta, Sofia, Bratislava, Zagreb și Helsinki, atâtea în orbita Reich-ului hitlerist, provocând sau adâncind criza politică în care ele se zbateau. Prin acțiunea sa curajoasă, poporul român a oferit un exemplu de înălțare a dominației și ocupării hitleriste, a stimulării populației din Ungaria și Bulgaria, din statul-marionetă croată, din Slovacia și Finlanda pentru a pune capăt dependenței de Germania nazistă.

Criza politică din Ungaria. Regimul horthyst a fost un secundat fidel al Germaniei naziste și cele două „arbitraje” — în realitate dictate de la Viena (din 1938 și 1940) războiului, cu teritoriile anexate Cehoslovaciei și respectiv, României, colaborare cu axa Berlin-Roma. Eșecurile militare ale celor doi parteneri fasciști majori au provocat o vie neliniște în cercurile conducătoare ale regimului horthyst, care se temeau că, în cazul înfringerii Germaniei naziste și Italiei fasciste, vor pierde beneficiile teritoriale rezultate din alianța cu ele. Pe măsură ce înfringerea Wehrmacht-ului s-a înmulțit și agravat, regimul horthyst și cercurile de opozite au început să sondeze pe reprezentanții anglo-americani asupra posibilității unei păci separate. Aceste contacte s-au intensificat în 1943 și începutul anului 1944 și, în măsura în care au fost cunoscute de factorii de conducere ai celui-de-al treilea Reich, au determinat elaborarea planului „Margarethe I” de ocupare a Ungariei pentru a preveni o defecțiune. La 19 martie 1944 acest plan a fost pus în aplicare, trupe germane au intrat în Ungaria, iar la Budapesta a fost instalat guvernul condus de generalul Dome Sztójay, ministrul Ungariei la Berlin, devotat alianței cu Germania nazistă.

Intensificarea controlului Reich-ului nazist asupra regimului horthyst nu a pus capăt încercărilor de a căuta o formulă care să permită desprinderea de Germania și păstrarea teritoriilor câștigate prin sprijinul direct al acesteia, prin negocierile secrete cu Marea Britanie și S.U.A. Eșecurile militare ale Wehrmacht-ului și bombardamentele aeriene anglo-americane au determinat pe Miklos Horthy, mareșal de unul din liderii opoziției burgheze, contele Istvan Bethlen, să încerce înlocuirea guvernului agreat de Berlin, cu un altul, în măsură să ducă negocierile care să asigure prezenta militară exclusivă a forțelor anglo-americane în Ungaria pentru a evita intrarea Armatei Roșii și preveni răsturnări sociale. Zilele cabinetului prezidat de Dome Sztójay se apropiau, deci, de sfârșit, când la Budapesta a parvenit știrea despre declanșarea revoluției române. Confuzia provocată de întoarcerea armelor de către România împotriva Germaniei naziste a precipitat căderea guvernului ungar, înlocuit cu un cabinet condus de generalul Geza Lakatos și alcătuit din reprezentanți ai cercurilor militare, conservatoare și adepților lui Bethlen Istvan, dar și din doi agenți ai plenipotențiarului german în Ungaria, Edmund Veesenmayer (Hela Jursek și Lajos Remenyi-Schmeller). Atât Horthy, cât și Lakatos și-au dat seama că nu mai erau decât rezistență pasivă față de războiul de partea Germaniei, primind, la rândul lor, promisiunea lui Hitler că va apăra Ungaria ca și propriul teritoriu german. Dincolo de asigurări de fidelitate față de Berlin, se afla însă hotărârea de a grăbi încheierea armistițiului cu Marea Britanie și S.U.A. și de a păstra partea de nord-vest a României, deținută prin dictatul de la Viena sau chiar de a cuceri întregul spațiu situat la nord de Carpații Meridionali. „Cât de aventurist era chiar în acel moment politica horthystilor — menționase A. I. Puskas —, se vede din faptul că nu numai că au încheiat un acord cu guvernul sovietic lor înevitabil, dar au încercat să dobândescă noi cuceriri teritoriale”.

Problema ocupării spațiului românesc situat la sud de linia vremenică de demarcație a fost discutată în ședința Consiliului de Miniștri ungar din 25 august. În parte, guvernul ungar a promovat pentru intrarea imediată în acțiune a Armatei 2 ungar, condusă de generalul Laszlo Veress, aliat în Podisul Transilvaniei. Se urmărea, astfel, realizarea simultană a vechiului obiectiv al revizionismului ungar și încheierea tratatelor din Munții Carpați pentru a organiza o linie de rezistență capabilă să reziste pentru mult timp înaintarea forțelor militare române și sovietice. Ca mai mare parte a cabinetului a ezitat să se angajeze însă într-o operație, care, deși corespundea intențiilor lor, le apăra riscontă atât pe plan militar, cât și politic: efectivele și armamentul armatei ungar erau considerate insuficiente pentru o astfel de operație. În acțiunea Ungariei — invadarea teritoriului României, a unei țări care se alăturase coaliției antihitleriste — putea compromite negocierile secrete anglo-ungare desfășurate la Berna: stasatul militar ungar din capitala Elveției, informații guvernului de la Budapesta, și reprezentanții S.U.A. avertizaseră împotriva oricărei acțiuni a armatei ungară contra forțelor sovietice și române.

Ezitățile majorității membrilor guvernului în privința declanșării ofensivei destinate să se înlățească frontiera împotriva Carpaților au fost, inițial, împărtășite de generalul Janos Voros, șeful Marelui Stat Major ungar, preocupat de insuficiența efectivelor. Dorința de a lua în stăpânire întregul spațiu românesc situat la nord de munți și avantajele oferite de Carpați pentru o rezistență de durată au sfârșit însă prin a prevala, acțiunile de încredere de bază ale concepției strategice ungară.

Intențiat de aceste considerații, la 1 septembrie s-a luat decizia declanșării ofensivei pentru ocuparea spațiului situat la sud de linia vremenică de demarcație. Inițial, premierul Geza Lakatos, care continua să aibă ezitări asupra oportunității politice a acestei acțiuni, a amintit-o apoi a revenit asupra deciziei, dintr-un acord pentru declanșarea ofensivei la 5 septembrie. Întruniri la 7 septembrie, Consiliul de Coroană al Ungariei a hotărât să pună Germania hitleristă în fața alternativelor: trimitea a cinci divizii ale Wehrmacht-ului (ce pot fi posibil blindate) sau Ungaria va întreprinde demersuri în vederea încheierii armistițiului. Hotărârea Consiliului de Coroană a fost comunicată plenipotențiarului german Edmund Veesenmayer și atașatului militar, generalul Greifenberger, care au dat asigurări că patru divizii vor fi aduse imediat în Ungaria, iar cea de a cincea în următoarele două-trei zile.

În timp ce în cercurile politice ale Ungariei se întărise convingerea că războiul este pierdut și că trebuie întreprinse acțiuni pentru încheierea armistițiului, Marele Stat Major ungar a continuat pregătirile pentru ofensiva care trebuia să asigure controlul asupra defileurilor din Carpații Meridionali. Pentru a coordona acțiunile forțelor horthyste cu cele hitleriste, șeful Marelui Stat Major ungar, Janos Voros a făcut

o vizită la cartierul general al lui Hitler (12 septembrie), unde a primit asigurări că frontul avea să fie stabilizat, iar, după aceea, declanșarea ofensivei urma să dea Ungariei întreaga Transilvanie. Reîntors la Budapesta, generalul Voros l-a declarat generalului Hans Friessner, conducătorul statului div. este un geniu, iar în ședința Consiliului Suprem al Apărării din 14 septembrie a subliniat că „toate măsurile noastre trebuie să fie căluzite de scopul de a câștiga încrederea aliaților noștri”. În spiritul acestei colaborări militare hitleriste-horthyste și pentru a îndeplini directivele lui Hitler din 28 august privind apărarea pe aliniamentul Carpaților, la 13 septembrie a fost declanșată ofensiva și pe vâlcele Crișului Negru, Crișului Alb și Muresului, care avea drept obiectiv încheierea accesului spre Cimpia ungară a forțelor româno-sovietice și deschiderea drumului spre Carpații Meridionali.

Concomitent cu pregătirea operațiilor militare, regimul horthyst a întreprins demersuri diplomatice pentru a „argumenta” măsurile adoptate. Semnificative sînt, în această privință, instrucțiunile confidentiale comunicate legației ungară din Helsinki la 26 august, deci într-un moment când — așa cum s-a văzut — existau ezitări în ceea ce privește oportunitatea politică a declanșării ofensivei pentru ocuparea părții de sud a Transilvaniei. În acele instrucțiuni se arată că: a) armata ungară va opune rezistență în măsura posibilităților înaintării trupelor sovietice și române, dar nu va ataca în sudul Transilvaniei pentru a nu suferă pe „Aliații”; b) apărarea Transilvaniei de nord se va face în speranța că în trei săptămâni frontul

german se va prăbuși pretutindeni, astfel că Ungaria va rămâne în stăpânire acestei părți a teritoriului românesc, creînd astfel un fapt împlinit, din care erau de așteptat eventuale avantaje; c) „Pentru cazul în care Transilvania de nord ar fi ocupată de trupe ruso-române, întreaga minoritate maghiară din Transilvania (cel puțin) a primit instrucțiuni să se organizeze în cadrul unui partid comunist, colaborând intens ori chiar exagerat cu autoritățile rusești de ocupație, supralicind pe români. În felul acesta ea ar putea obține simpatia autorităților militare rusești, comulcînd considerabil opera de reînnoțare în statul român a Transilvaniei de nord”.

Aceste instrucțiuni reflectau deciziile luate de Consiliul de Miniștri ungar în ședința din 25 august, când prevalează opinia că ofensiva armatei ungară spre creștele Carpaților Meridionali ar fi creat dificultăți în negocierile secrete anglo-ungare de la Berna. Ulterior, considerentele strategice și anxioșitatea s-au impus și, în colaborare cu Wehrmacht-ul, armata horthystă a încercat să ajungă la Carpații Meridionali.

Cercurile antifasciste din Ungaria au salutat acțiunile de curaj și de demnitate națională al popoului român decise să se anula prin ordinele sale forțe de sub dominația Germaniei hitleriste. Comuniștii unguri au relevat înasemnatatea internațională a luptei poporului român care oferea un exemplu și o soluție pentru toate popoarele aflate în orbita celui-de-al treilea Reich nazist. Într-o emișionă a postului de radio „Kossuth” era combătută propaganda entromănoasă desfășurată de regimul horthyst și se releva valoarea exemplului dat de România: „Să spunem deschis, românii sînt mai bravi, mai deștepti decât noi (...). Românii au fost mai curajoși, mai hotărâți pentru că nu a existat la ei servilismul în fața lui Hitler, au gândit mai departe decât Horthy, au avut o politică bine gândită, astfel încît România a ajuns deodată într-o situație favorabilă”. Dezmintînd afirmația propagandă horthyste care și făcea pe românii responsabili de situația gravă în care se afla Ungaria ca urmare a colaborării sale neferice cu Germania nazistă, același post de radio sublinia că singura soluție era lupta comună a partidelor democratice și a maselor pentru a salva țara, la fel „cum poporul român și-a luat soarta în propriile mâini”.

Aceste apeluri nu au găsit însă audiența cunoscută, astfel că exemplul României nu a fost urmat în Ungaria. Sub impactul acțiunii revoluționare de la 23 August 1944, regimul horthyst, subminat de profunde contradicții, a încercat o desprindere de Germania hitleristă, dar acțiunea sa de la 15 octombrie 1944, lipsită de sprijin popular, a falimentat. Ea a fost curmată în răstimp de câteva ore de forțele Wehrmacht-ului, care au instalat la putere pe conducătorul partidului fascist „Crucile cu săgeți”. Szilasi Ferenc. Împreună cu statul-marionetă croată, Ungaria avea să rămână pînă la capăt aliați Reich-ului hitlerist.

Criza politică în Bulgaria. Aceșși suprazi de la Budapesta a provocat și în cercurile conducătoare bulgare declanșarea revoluției române din august 1944. Beneficiar și ea — întocmai ca Ungaria horthystă — a colaborării cu Germa-

nia nazistă și Italia fascistă care au ajutat-o să realizeze anexiuni teritoriale, Bulgaria s-a aflat într-o situație deosebită, ce a rezultat din neparticiparea sa la războiul antisovietic, sub motiul solidarității slave și al vechilor relații ruso-bulgare. Adeverită la Pactul Tripartit și bază de atac, folosită de Wehrmacht în campaniile sale împotriva Iugoslaviei și Greciei, Bulgaria s-a aflat de la 13 decembrie 1941 în stare de război cu Marea Britanie și S.U.A. „Din considerente militare-strategice și politice, Berlinul nu a sîrărit necondiționat la o ruptură între Bulgaria și U.R.S.S., pentru că astfel Bulgaria putea să fie folosită nestîngherit ca bază de aprovizionare pentru campania din Rusia, armata bulgară ca rezervă împotriva Turciei și pentru combaterea partizanilor, iar guvernul bulgar ca reprezentant al intereselor germane în Uniunea Sovietică”. Trupe bulgare au colaborat cu Wehrmacht-ul la ocuparea unor părți din teritoriile Iugoslaviei și Greciei.

În țară s-a dezvoltat o puternică mișcare de rezistență, inițiată și condusă de Partidul Muncitoresc Bulgar; sub conducerea acestuia, forțele antifasciste componente ale Frontului Patriei au prezentat la 17 iulie 1942 un program de război cu Hitler, care prevedea o acțiune patriotică, antifascistă pentru răsturnarea regimului monarh-fascist și încetarea oricărei colaborări cu Germania hitleristă. În primăvara anului 1943 a luat ființă Armata populară insurrecțională de eliberare care și-a dovedit forța respingînd ofensiva regimului monarh-fascist și a armatei hitleriste sau o acțiune militară. După această însemnată victorie, armata insurrecțională a trecut la ofensivă, desfășurînd în lunile ianuarie-mai 1944 peste 500 de acțiuni.

În cursul verii anului 1944, ca urmare a înmulțirii eșecurilor Wehrmacht-ului și a intensificării atacurilor aeriene anglo-americane, conducerea bulgară — regenta și guvernul — au întreprins un sir de acțiuni destinate să cîștige bunăvoința Uniunii Sovietice și a celorlalte state ale coaliției antifasciste.

Un nou guvern — instalat la 1 iunie 1944 și prezidat de I. Bagrianov — a adoptat unele măsuri care trebuiau să dea o imagine „democratică” regimului (amnistierea deținuturilor politice, desființarea lagărelor de concentrare), dar adevărata sa orientare a fost dovedită de marea ofensivă declanșată împotriva armatei de partizani. La 21 iulie, ministrul Bulgariilor la Ankara a informat pe reprezentantul S.U.A. despre intențiile guvernului Bagrianov de a se desprinde din alianța cu Germania nazistă.

În timp ce se desfășurau aceste acțiuni și demersuri, la Londra aveau loc lucrările Comisiei Consultative Europene în vederea redactării clauzelor convenției de armistițiu cu Bulgaria. Întrucît Uniunea Sovietică nu era în stare de război cu Bulgaria, ea nu a emis nici o cerere repetată ale Marii Britanii și S.U.A. de a li se alătura în elaborarea condițiilor de armistițiu. La 1 august V. M. Molotov a dat o formulare concisă poziției sovietice: „Nu am ajuns la nici o concluzie în privința Bulgariilor”.

Pentru Marea Britanie, în primul rînd, partea premierului Winston Churchill, cunoașterea intențiilor U.R.S.S. față de Bulgaria era considerată de cea mai mare însemnatate în efortul de a preveni o prezență militară sovietică în Grecia, considerată, în perspectiva unei posibile confruntări cu Uniunea Sovietică, o amenințare pentru Suez, care, alături de Gibraltar, era un jalon esențial pe drumul imperiului către metropola britanică și posesiunile ei de la est de Suez. Această preocupare se aflase la originea propunerii făcute în mai de W. Churchill lui I. V. Stalin de a definitiva șterferea de influență în Europa de sud-est, delimitate care să aparțină exclusiv Uniunii Sovietice și Greciei. Bulgaria era implicată în situația Greciei, prin participarea trupelor bulgare la ocuparea unor zone ale teritoriului grec ca și prin revendicările anexioniste față de Grecia, pentru a dobîndi — vechi obiectiv al politicii bulgare — o ieșire la Marea Egee. Bulgaria, ca vecină a Greciei, precum și Marea Mediterană și ea, la rândul său, interesată în stabilirea unor contacte cu Bulgaria. Sosirea unui emisar bulgar în Turcia — fostul președinte al Sotraniei (parlamentului), Stoico Mosanov — a fost agreată de Marea Britanie, al cărui ambasador la Ankara, Sir Hughes Knatchbull-Hugessen, s-a învîntat cu la 18 august 1944. Mosanov a comunicat, mai întâi, voința guvernului bulgar de a încheia un armistițiu cu aliații occidentali, atrăgînd însă atenția că punerea în practică a acestei intenții trebuia întîrziată cu una-două săptămîni pentru a realiza unitatea partidelor politice. La 23 august, S. Mosanov și industriașul american-ungar de la Berna, Ulterior, considerat prezentul împunător în vederea tratatelor de armistițiu, al cărui obiectiv era să asigure o prezență militară anglo-americană, considerată drept o garanție a menținerii regimului burghez.

Declanșarea revoluției române din august 1944 a luat prin surprindere atât cercurile guvernamentale din Bulgaria, cât și pe cele ale marilor puteri din coaliția antihitleristă, interesate de problemele balcanice. Pentru regenta, ca și pentru guvernul Bagrianov, înfringerea înregistrată de Wehrmacht în România însemna eșecul tentativelor de a-lunge la o înțelegere cu Marea Britanie și S.U.A. înaintea forțelor militare sovietice și sosească la frontiera bulgară. Factorii de conducere bulgari se angajau acum într-o adevărată cursă cu timpul pentru a determina o prezență militară anglo-americană în propria țară. În loc să urmeze exemplul României și să declanșeze ofensiva armelor împotriva forțelor Wehrmacht-ului, conducerea bulgară a început discuții cu Germania hitleristă cu scopul tocmai de a evita o confruntare armată. În seara zilei de 24 august, ministrul de externe bulgar, Parvan Draganov, a comunicat consilierului Legăției germane la Sofia, A. Mohrmann, că evenimentele din România deciseseră guvernul bulgar să înceapă tratative cu Marea Britanie și S.U.A. pentru a pune capăt stării de război. Ministrul bulgar l-a avertizat pe reprezentantul german că în cazul constituirii unui nou guvern în România (ce accepta, deci, în principiu, versiunea germană a acțiunii unui grup restrîns din jurul monarhului român) care va hotărî ieșirea din războiul hitlerist, atunci nici Bulgaria nu va fi în măsură să opună o „rezistență semnificativă” și va cere retragerea trupelor germane de pe teritoriul ei. Două zile mai târziu, același consilier al legației comunica Berlinului cererea ministrului de externe bulgar ca trupele germane să fie retrase deodată de pe teritoriul bulgar.

La cartierul lui Hitler situația gravă în care se afla Grupul de armate german „Urcina de Sud”, ca urmare a revoluției române, făcea imposibilă luarea unei decizii imediate pentru a preîntîmpla o posibilă defecțiune bulgară. Expresia a stării de incertitudine din conducerea celui-de-al treilea Reich este dispoziția dată de J. von Ribbentrop ministrului Germaniei la Sofia, A. H. Beckerle, de a evita orice constringere cu caracter politic și militar în convorbirile cu oficialitățile bulgare și de a se mărgini în a declara că va transmite Berlinului comunicările bulgare în așteptarea instrucțiunilor.

Precipitarea desfășurării militare din spațiul românesc nu mai îngăduia însă echivocul de nici o parte: la 31 august cînd, grație acțiunii forțelor române, trupe sovietice se aflau

„Victorie” — tablou de Danu Retoru

la București, Draganov a pelerat, fată de ministrul Germaniei, cererea pentru imediată retragere a efectivelor hitleriste de pe teritoriul bulgar, avertizînd asupra posibilității ca trupele bulgare să deschidă focul asupra celor germane.

Declarațiile șefului diplomației bulgare aveau rostul de a determina trupele Wehrmacht-ului la părăsirea teritoriului țării, retragere pe care guvernul de la Sofia era hotărît să nu o împiedice. În fața pasivității oficialităților bulgare, conducerea celei-de-al treilea Reich s-a aflat în situația unei duble opțiuni pentru a trece sub control teritoriul bulgar: lovitură de stat dată de elementele de extremă dreapta, scrijinite de armata hitleristă sau o acțiune militară desfășurată de unitățile Wehrmacht-ului. Ambele soluții erau nesatisfăcătoare: extrema dreapta nu avea nici o șansă de a se menține la putere — în cazul reușitei loviturii de stat — avînd în vedere atitudinea poporului bulgar și forța unei rezistențe, iar accesul acțiunii militare Wehrmacht-ului era mai mult decît îndoielnic. „În loc de această, diplomația germană s-a mulțumit să asigure retragerea nestîngherită a trupelor germane fugite din România în Bulgaria, precum și a celor staționate în Bulgaria, în timp ce OKW a pregătit retragerea forțelor din Italia și concentrarea trupelor germane în Ungaria și nordul Iugoslaviei”.

Criza politică din Bulgaria se ascuțea, sub influența desfășurării victorioase a revoluției române. Într-o ultimă încercare de a salva regimul burghez, regenta a constituit, la 2 septembrie, un nou guvern, prezidat de Konstantin Muraviev, de orientare anticomunistă, dar și anticomunistă. O încercare a noului guvern de a scinda Frontul Patriei nu a reușit. Pe plan extern, cabinetul Muraviev a declarat neutralitatea absolută a țării, dar „presa sovietică din acele zile a prezentat numeroase date care arătau că unități militare germane zădărite, care izbutiseră să fugă din România, împreună cu armamentul lor, prin Bulgaria de nord-vest și prin Iugoslavia, se întorceau din nou în România sau în alte sectoare ale frontului sovieto-german”. O scrisoare a agenției TASS informa că „numai în portul Ruse își așeseră adăpost 112 nave de război germane de diverse tipuri, printre care 12 vase mari militare. Guvernul bulgar nu a internat echipajele a 74 nave militare scufundate de hitleristi înșiși în perioada 26-30 august și le-a trimis în Germania”.

Evoluția rapidă a evenimentelor din România, după începerea revoluției, a determinat o schimbare profundă și în atitudinea Uniunii Sovietice față de Bulgaria. Dacă — așa cum s-a arătat — pînă atunci reprezentantul sovietic nu participase la lucrările Comisiei Consultative Europene în cadrul cărora erau elaborate clauzele armistițiului cu Bulgaria, la 24 august, ambasadorul sovietic la Londra, F. Gusev, a primit instrucțiuni de la Moscova să participe la elaborarea convenției de armistițiu. La 5 septembrie, Uniunea Sovietică a trimis o notă guvernului Muraviev, în care îl atrăgea atenția că dacă, atît timp cît Reich-ul nazist dispunea de mijloacele militare pentru a-și impune voința Bulgariei, avusesse deplina înțelegere pentru situația acestei din urmă țări care se declarase „neutră”, acum cînd Wehrmacht-ul primise grele lovituri din partea Armatei Roșii, nu mai exista nici o justificare pentru ca, sub acoperirea neutralității, Bulgaria să continue colaborarea cu Germania hitleristă. În consecință, guvernul sovietic declara că „nu mai consideră posibil să mențină relații cu Bulgaria, rupe orice relații cu Bulgaria și declară că nu nu mai Bulgaria se află în stare de război cu U.R.S.S., întrucît, în fapt, ea și înainte s-a aflat în stare de război cu U.R.S.S.” dar și că Uniunea Sovietică se află de acum înainte în stare de război cu Bulgaria”.

Sub presiunea evenimentelor, guvernul K. Muraviev s-a decis în cele din urmă, să declare război Germaniei la 8 septembrie (începînd de la orele 10). Hotărîrea tardivă, care nu mai putea da satisfacție stării de spirit antifasciste a poporului bulgar.

Mișcarea de rezistență, în frunte cu comunistii, salută de la început revoluția română, subliniind că „muncitorii și țărani români au ales drumul just al luptei și simt pe cale să se elibereze de jehitului și ocupanților săi germani”. Pentru Partidul Muncitoresc Bulgar și

Frontul Patriei aceluși curaj al României apăsă ca plin de însemnată urmări pentru Bulgaria, întrucît „trezirea României de partea Aliaților a dus țara noastră [Bulgaria — n.n.] la o izolare deplină”. Se releva că „situația nou creată (...) în special în România a provocat tulburare și panică în cercurile fasciste” și se conchidea că „trebuie să facem și noi”, ceea ce înfăptuise poporul român sub conducerea Partidului Comunist Român.

În Bulgaria se maturiza o situație revoluționară. La 5 septembrie Biroul politic al Partidului Muncitoresc Bulgar a elaborat planul insurrecției militare, care s-a declanșat la 8 septembrie, după ce cu o zi înainte Armata Roșie trecuse frontiera româno-bulgară. Sub conducerea comunistilor, revoluția antimonarhică și antifascistă din Bulgaria avea să reușească victoria, deschizînd o nouă eră în istoria poporului bulgar.

Criza politică în statul-marionetă croată. După arsurile hitleriste împotriva Iugoslaviei, țara a fost ocupată și dezmembrată, constituindu-se un stat croată aflat sub regimul de teroare al fasciștilor croați (ușaci), condusi de Ante Pavelic, cu titlul de „poglavnik” (conducător). Deși, în principiu, Croația fusese proclamată regat, conducerea fiind încredințată unui principe italian (care nu a venit însă la Zagreb pentru a domni), Ante Pavelic și-a orientat politica mai mult spre Berlin decît spre Roma (după 1943, odată cu armistițiul Italiei, dominația Germaniei hitleriste asupra statului-marionetă croată a devenit totală).

Înfrîngerea suferită de Wehrmacht pe toate fronturile de luptă au erodat progresiv încrederea cercurilor fasciste croate în victoria finală a Reich-ului nazist. O parte din cercurile guvernamentale de la Zagreb au încercat să caute o formulă de desprindere de Germania, pentru a evita prăbușirea care o pîndea pe alocuri. În zilele de 3-5 iulie, ministrul de război, Ante Vokic, a preluat o comisie de studii creată a comandanților militari (generalii Bečić, Cacic și alții) în care a fost discutată situația ce s-ar crea prin evacuarea Croației de către Wehrmacht. Participanții au hotărît atacarea trupelor germane și a deponzitelor lor de muniții și provizii. Acțiunea ministrului Ante Vokic a văzut în experimentele din România o pildă de urmat, această opinie fiind larg împărtășită în rândurile populației. Așa cum avea să-i relateze, la 18 septembrie 1944, Ante Pavelic lui Hitler, ca urmare a revoluției române „intelectualii croați printre care și membri ai Cabinetului, și-au pierdut, după aceasta, încrederea în victorie și au emis părerea că trebuie să fie pierdut, pentru că englezii s-au ajunz înaintea rusilor în Croația”.

Reacția lui Ante Pavelic a fost promptă. Informatul de oficialitățile hitleriste asupra acțiunii revoluționare și a ocultat arestarea miștrilor defecțiși, care nu au fost executați pentru că, așa cum declara lui Hitler poglavnik-ul nu voia să creze „martiri” (ei au fost executați abia în aprilie 1945).

Abia înăbușită acțiunea grupului Vokic-Lorkovic, regimul fascist croată a fost confruntat cu ceea ce Pavelic învînta numea a două crize — „declanșată sub incidența acțiunii revoluționare române de la 23 August 1944. Manifestarea cea mai însemnată a acestei noi crize a fost intensificarea mișcării de rezistență, care și-a îndreptat loviturile asupra căilor de comunicație (în unele locuri pe 1 km de cale ferată au fost pluseate 90 de mine) în unele unități militare s-au înregistrat dezertări și treceri la partizani. Opinia publică a căzut prafă unei stări de spirit defecțioase, care a favorizat difuzarea unor zvonuri despre căderea Zagrebului și arestarea poglavnik-ului.

Dacă regimul fascist croată a reușit să supra-viețuiască și acestei crize, faptul s-a datorat concentrării de trupe hitleriste în nordul Iugoslaviei ca urmare a retragerii Wehrmacht-ului din Grecia și Bulgaria.

(Continuare în numărul viitor)

Fragment din „România în anii celui-de-al II-lea război mondial”, volumul al II-lea, în curs de apariție la Editura Militară.

SURSELE CITATELOR

A. I. Puskas, Vengria v godi vtoroi mirovnoi vojni, Moskva, 1966. Wehrwissenschaftliche Rundschau 1970, nr. 13. Hoover Institution on War, Revolution and Peace, fond George Catranfil: Csátrai Dániel, Förgöszellen (Magyar-roman viszony 1940-1945), Budapest, 1968; Hans Joachim Hoppe, Deutschland und Bulgarien 1918-1945 in Hitler Deutschland und die Macht, Düsseldorf, 1977; Istoria Bulgariei, vol. II, Moskva, 1963; Rezistența europeană în anii celui-de-al doilea război mondial 1938-1945, București, 1972; Ecolu internațional al revoluției din august 1944 și al contribuției României la războiul antihitlerist, București, 1965; Albert Speer, Au cœur du Troisième Reich, Paris, 1971.

rodian drăgoi

Patria în August

In acest pământ semințele duc mari cetății în spaie a timpului dintre oameni îl lăsăm să fiarbă până la roșu în noi cum singele-ntr-o carte din spre patrie către patrie venim ca pământul spre iarbă

sub cerul ancorat în păsări mari de ploai sapă pleoapele noastre finții și nici un cuvânt în afara cuvintului Patrie nu poate să ne-ncape

cîntecul acesta cu mireasmă de pământ uite cum pământul se-veștește cu o carte uriașă

mirașul de cîntec respiră prin erol cum răsuflă sudoarea prin cămașă o steagul patriei e un sentiment crescut mai înalt decît noi

Riurile patriei

In August frumusețea prinde și mai multă putere țărani noștri pun la cale a tulburătoare cîmpie ne bucurăm că fiecare zi îl merge tot mai bine și riurile patriei se vor-n veșnicia

dragostea își scutură lumina peste case țiece drum desenează o poveste pe geom păstori își duc turmele prin fluierul duioasă și frunza a mai împede pe rom

destinul acestui neam îl purtăm ca pe o făclie prin lume apele ard toate cu flăcări de răcoare cuvintele strămoșilor sint coline înverzite palmele noastre sint păsări cîntătoare

h. zălis

Dezlegare

Visez, vîntul aduce cu sine literă, foaiește, arăje Mă intru din ele să inventez povestea trezirii tale distate Acolo sint discutiile, tablourile aici cântă — felinare unde ești tu Cel mai banal acord între întrebări și răspunsuri evocă o cumpănă O prind repede sub ea sintem cu toții și tu și eu froze — eșarfe atîșe de timpul stelar Numără rădăcinile cum numeri zăpezile unde ești miștăvă Dacă o medalie are două fețe (și tot atîtea jurăminte) memoria este un gong ce sună lovit din spre a singură parte Am ezuit că acolo ar fi cuibul — sîrut, inima — poartă

Vieța mea se încumută să intre în vibrație din cîte ori gongul se infiază și se transformă într-un carb în tomurile frunții sale Mă prind desigur, știu bine că voi fi vinat de țierele pădurii

Unde ești tu să mă întinzi împungind cu petale iluzia veselă, uitată că ne-am fi întințit Eu — imprudent, tu — călătore

Frison

Seva pionetiei se ceartă cu țărina In caaja acesteia tînjesc simbur de unghii și aripi și chiar urme de pași Nu știu ca leagă continentale și știu însă că păsări gigantice și moșierii colonizează grădinițele paradisiului că pină la urmă singurătatea s-a retras între frunzele arborului Din rădăcini spre tulpini se strecoară liric singurul impuls singurul ce devine rugă Așă că nu mai zidii fierceie în sîrului in sărutul caiea gust coincide cu lumina în ritualul specular țaca ca lumina să legea sîrurile în caleoșca stăpînului Din rețile ei curg vie, cum... fieri de cîmp, amintiri despărțiri de eul copilăriei în celălalt eu care dăinuie miraculos în corpul pruncilor

Lumină ginditoare

Dragostea pentru patrie ne umblă prin cuvinte carul în semine își are odăpast ca un vol ne izbăște un flutur în piept vieța stă neclintită ca soldatul în post

adevărul este singura noastră pușcă încărcată în ochii țineri se zvonește mereu a vreme bună țiece și umblă în haine de lucru îmbrăcată și versuri blinde picură din lună

lemeia duce-n brațe a carie sau un prunc l părinții ne-au lăsat moștenire-o lumină ginditoare ca niște ruguri se văd sentimentele-n om sintem în August istoria țierei-n calendare

Istorie

Mereu na este patrie ca un capac înflorit de peste tot istoria fierbinte ne-mpresară pe țanțiere ținerii înaltă a nouă dimineață și a voră-n pămînt și a voră afară

pruncul stă la umbra unei pleoape și visează povești drumul e așteptat cu un izvor pe masă țiece la rang de omieia se ridică lumina întră proaspătă în țiecea casă

se-aude cum respiră pămîntul prin eroi în țiecea bab de grîu incoare o cîmpie în acest August senin rostim numele patriei și cuvîntul intră de-a dreptu-a veșnicie

Cintec

In August se-aude și mai clar cum frumusețea respiră aici pină și grîul e paznicul acestui pămînt visător

lemeia își ingnăște bucuria de a fi mamă oomenii sint confrunțați cu ideile lor

sălele stau rezimate de greieri și visează drumeți cîntecul umblă ca o fîtină prin voră țiarul nu lasă nici a moară să aștepte ginduri înflorite mereu ne-mpresară

pa prispela caselor bătrînii stau ca niște stîlpi răbdători țiarul poveștilor acum e mai viu e cald in istorie ce senină mi-e mina cu care despre patrie scriu

Inghîțind bătrînețea aii de întens că micuți deschid din mers larg ochii lor înțelepți.

Vorbe

Mă inchipul tolnit la seara cu corlea deschisă la picioare lumina pică pe pietre țiecele sint senile inlegătoare

Are violeța pură a somnului Dacă m-aș despărți de țierei cum stătuile de arșite opusului în țiecea furnicer în țiecea stup unde ești tu să mă întinzi împungind cu petale iluzia veselă, uitată că ne-am fi întințit Eu — imprudent, tu — călătore

Am dat seamă că așteptau de la mine să observ ce "valori" adunaseră ei acolo, acea întreagă faună turnată în porțelan vorbit în cerul sau cu pete, roșii, albastre, cerușii ori rămasă la un alb lăptos și trist. Forme de orăntani aflate în ograda omului, animale din junglă, pitici hîrzuși-se săgălnic, țaietori de lemne, bătrîni poșaci sau înțelepți, o întreagă fantezie de duzină înșirată fără rost. Am zîmbit indolent, am arătat ceva cu un gest larg, fără cuvinte, lăsîndu-i să înțeleagă ce vor, pină ce o lumină de bucurie a însemnat chipul lui Petrișor, presupunînd că mă dăduse gata cu comorile lor. Bucuria s-a mutat și pe chipul Antoanei, așa că nu m-am mai ostenit să comentez.

— Vic! Mă auzi? Bărbate, am o veste care o să te mai acostă din amoroale.

— Bună, Petrișor! Te aud. Spune, te aud foarte bine.

— E grăbă mare! Trebuie să te urnești pină la București. Urgent! Avem aici eveniment de seamă. Dacă tu te-ai izolat departe de noi, nu ai de unde să știi că a venit vremea căsătorilor copilor noștri.

— Bine, dar voi, tu și cu Antoaneta nu aveți copii!

— Fratîi! Nu despre mine este vorba. Eu doar sint mesagerul pentru că Victor, Victor Gromescu, colegul nostru, e prins pină peste cap cu pregătirile. Își însoară fiercul. Te-ar fi sunat el dar nu are timp. Eu, ca viitor mae al copilor, m-am pus pe treabă. Cellați fosti colegi de grupă nu-mi pun probleme, îi am aici, la îndemînă. Pe tine...

— E clar. Am priceput. Cînd are loc ocliecia?

— Lasă prostiile! Ai fi în stare să vii în ultimul moment. Nu te las de capul tău. Să-ți vină vîntoarea să fii aici! Să avem și noi o vacanță, să mă sporovăim. Ai înțeles? Amînu-nțele te aii la fața locului.

— Bine, totuși...

— Ai cîteva zile, arhaicente pentru orice fel de pregătire. De fapt, în afară de un toi mai festiv, nici nu vîd ce nevoie de mare pregătire ai avea. Scote și tu ceva de la mîntălaie, perie, calce, mă rog, descură-te căci ești băiat mare. Vii direct la mine. Ți-am pregătit camera. Salut, mă grăbesc, mai am și pe altii pe listă. A propoz! Della m-a întrebat dacă e sigur că vii. Ești așteptat.

Petrișor a închis imediat fără să mai aibă confirmarea mea.

Della! A întrebat ea de mine? Ce ciudat ca după douăzeci de ani să se intereseze de omul pe care l-a lovit fără muștrări de cuget și fără

Poveste în oglindă

dintr-o dată, încăperea mi s-a părut urșă și toată dilatăta pînă la tavan. Telefonul m-a făcut să tresar. Re-verberația sunetului său strident m-a izbit pe neașteptate. Mă simțeam în afara timpului, cufundat în gînduri.

Mă tot întrebam de ce chipul Irinei, desi plăcut, atrăgător, chiar înzestrat cu străluciri imbiatoare, imi țirese mai degrabă neînțeles.

In jurul ei, se vedea bine, plutea un aer de taină, de primejdie potențială care te obliga să aștepți la pîndă. Poate că se mai adăuga la toate acestea un sentiment straniu, de moment retrăit sidoma aluzia din trecut. Ecuri, izvoarele din adîncul memoriei, adormite, colorau fapțurile prezente cu trăsături asemănătoare umbriilor ce s-au ascuns în viața scursă de mult. Părea că cel mai mic gest comu în întimplinarea misterului ei te-ar putea descalifica. Si-apoi, era altă de ținără!

— Alo, Vic, tu ești? In prima clipă nu am recunoscut glasul. Un zgomot de fond parazită în receptor vocea care mă căuta, o situa undeva departe, la capăt de lume.

— Alo! Mă auzi? Răspunde! Sonoritatea glasului te împelzește însă imediat. L-am recunoscut pe Petrișor, fostul meu coleg de grupă din facultate, țiganșul care grasea ușor. Nu mai vorbisem cu el de aproape doi ani, de cînd s'arbitrorisem două decenii de la absolvire. Petrișor făcea oftalmologie, o profesie care se asemăna în gesturi și comportament, exprimate, ca niște automate incopte în serie de un meșteșugar lipsit de imaginație. În realitate, cămăcila lor era "beton", un miracol de armonie și poezie, de fericire. Nimic zguditor, nici un setim aparent. Bundește, așa cum cei cu copii nu prea putuseră realiza cu multe călătorii în străinătate, cu mașini schimbate cam la trei, patru ani, poate chiar fiecare cu Dacia lui.

O singură dată, aflîndu-mă în București, am trecut pe la el, după mari insistențe. Voiau să mă epateze în adevăr, aveau cu ce, dar prostul gust sau mai bine zis lipsa de gust, le amortește luciditatea și îi împinse spre un eclecticism dintre cele mai ieftine, estetice vorbind.

Casa lor te coplesea cu multimea și varietatea bibelourilor adunate de pretutindeni. Porțelanuri peste porțelanuri, strecurate în rafturile bibliotecii, pe mobile, chiar pe podele, pină și pe polite dinadins confecționate și rînduite în holurile ciudat încrucigate ale apartamentului lor de vreo patru camere. Presupunem că toc-mai acel belșug de falanță îl determinase să scrie de ce grupă vreo patru sau cinci mecanisme de ineluctori cu care își țintiseră ușa de la intrare.

Mi-am dat seama că așteptau de la mine să observ ce "valori" adunaseră ei acolo, acea întreagă faună turnată în porțelan vorbit în cerul sau cu pete, roșii, albastre, cerușii ori rămasă la un alb lăptos și trist. Forme de orăntani aflate în ograda omului, animale din junglă, pitici hîrzuși-se săgălnic, țaietori de lemne, bătrîni poșaci sau înțelepți, o întreagă fantezie de duzină înșirată fără rost. Am zîmbit indolent, am arătat ceva cu un gest larg, fără cuvinte, lăsîndu-i să înțeleagă ce vor, pină ce o lumină de bucurie a însemnat chipul lui Petrișor, presupunînd că mă dăduse gata cu comorile lor. Bucuria s-a mutat și pe chipul Antoanei, așa că nu m-am mai ostenit să comentez.

— Vic! Mă auzi? Bărbate, am o veste care o să te mai acostă din amoroale.

— Bună, Petrișor! Te aud. Spune, te aud foarte bine.

— E grăbă mare! Trebuie să te urnești pină la București. Urgent! Avem aici eveniment de seamă. Dacă tu te-ai izolat departe de noi, nu ai de unde să știi că a venit vremea căsătorilor copilor noștri.

— Bine, dar voi, tu și cu Antoaneta nu aveți copii!

— Fratîi! Nu despre mine este vorba. Eu doar sint mesagerul pentru că Victor, Victor Gromescu, colegul nostru, e prins pină peste cap cu pregătirile. Își însoară fiercul. Te-ar fi sunat el dar nu are timp. Eu, ca viitor mae al copilor, m-am pus pe treabă. Cellați fosti colegi de grupă nu-mi pun probleme, îi am aici, la îndemînă. Pe tine...

— E clar. Am priceput. Cînd are loc ocliecia?

— Lasă prostiile! Ai fi în stare să vii în ultimul moment. Nu te las de capul tău. Să-ți vină vîntoarea să fii aici! Să avem și noi o vacanță, să mă sporovăim. Ai înțeles? Amînu-nțele te aii la fața locului.

— Bine, totuși...

— Ai cîteva zile, arhaicente pentru orice fel de pregătire. De fapt, în afară de un toi mai festiv, nici nu vîd ce nevoie de mare pregătire ai avea. Scote și tu ceva de la mîntălaie, perie, calce, mă rog, descură-te căci ești băiat mare. Vii direct la mine. Ți-am pregătit camera. Salut, mă grăbesc, mai am și pe altii pe listă. A propoz! Della m-a întrebat dacă e sigur că vii. Ești așteptat.

Petrișor a închis imediat fără să mai aibă confirmarea mea.

Della! A întrebat ea de mine? Ce ciudat ca după douăzeci de ani să se intereseze de omul pe care l-a lovit fără muștrări de cuget și fără

octavian simu

ca să-l ofere explicatii! O fi o născocire a lui Petrișor pentru a fi sigur că vin...

Della! In fapțura ei atît de armonios alcătuită fuseseră adunate căldură, frumusețe, inteligență, pe măsura visurilor mele de adolescent. Atîi timp cit am fost împreună, cită vreme am făcuiți planuri, am păstrat față de colegi țaina noastră ca pe cel mai de preț lucru, poate dintr-o superstiție asemănătoare celeia care cercumstea viața fiintelor primitive. A fi prea fericit și a o mărturisii, înseamnă a sfida pe zeii, iar zeii se mînie lesne și îi strivesc pe cuterătorii care s-a crezut fericiti.

— Colegii nu au știut prea multe. Se observa, desigur, că mergeam împreună la spectacole, că ne ajutam studenteste cu notițe scrise pe de cursuri, cu mici sume de bani. O infinitate de detalii inesezabile la prima vedere...

Della era prea frumoasă și părea intangibilă. Colegii decretaseră că nu era de nasul nostru. Îi atribuiam acea măreție a fapțurilor sacre, dar era pîndită și de infumurarea caracteristică fetelor care se știu "bine", care te spulberă cu o singură privire. Supremăția Dellei în raport cu alte fete, dest o izola oarecum, și îi făcea bine și o accepta ca pe ceva de la sine înțeles.

Desi, la vremea aceea, colegii mă avertizau amical, arătîndu-mi primejdiile posibile, eu am stăruit și am izbutit să leg cu ea o prietenie pe care o socoteam trainică, iar Della s-a comportat firesc un timp. Ce perioadă fericită de înaltare, plină de mîndrie pentru mine! Totul pină la catastrofa...

— Telefonul lui Petrișor mă obliga să-mi organizez timpul imediat. Înainte de a pleca la București, trebuia să las totul în ordine, în primul rînd la clinică. Profesorul, plecat și el la congres pentru două săptămîni, mă lăsase cu povara cursurilor, a stagiilor cu studenții, cu programarea operațiilor mai dificile. O scosem la capăt în ultimele două zile de cînd profesorul ne părăsise, dovadă că avusesem chiar și disponibilitatea să merg în vizită la Sorțigan, colegul conferențier de la catedra de histologie. Avea obiceiul și gustul de a invita, pe lingă colegii de la facultate, și o parte din fostii săi studenți, ajunși în ani mai mari. În casa boțesească a lui Sorțigan mă simțeam întotdeauna bine. Măstăcîm prin notițe etajul unei vii în cartierul dealului de la Universitate.

La el o întîlnisem cu o zi înainte pe Irina, mușafiră împreună cu alte vreo șapte, opt colegi.

— Priveste-le! Mi-a strigat Sorțigan. Acum sînt în anul trei. Fetele ții și una. La mine, anul trecut, toate au luat nota zece. Amu viitor vor face stagiul la voi la chirurgia. Să mă bați că nu pricep de ce te atrage pe toate, dar absolut pe toate, chirurgia. Poate le sperii de pe acum și le trezești interesul pentru altceva, nu de alta dar medicina e înfinit de frumoasă acolo unde poți lucra cu gîndul mai mult decît cu mina.

— Chestiune de gust, mi-am spus, dar nu m-am ostenit să teoretizez nimic în fața fetelor. De altfel, generația lor are o atît de marcată personalitate incit ne-am amăgi lesne dacă ne-am imagina că într-o după amiază sau o seară de

conversație ai putea cînti vreuna din ideile lor despre felul cum trebuie să învețe sau să trăiască.

— In afară de Irina, celelalte mi s-au părut ființe obișnuite, chiar eterse. Pretexul lui Sorțigan era muzica simfonică. Achizițioase cîteva discuri proaspete și ne servea un concert de bună calitate. Întotdeauna era la fel. Scia lui Sorțigan, pe care o știam căsătorită, era o frumusețe de femeie, fătută, senină. Colegul meu se mîndrea să o etaleze în fata oaspeților săi, întotdeauna numeroși, amestecați, alieși din generații feburite, dar numai din lumea medicală. Doamna casei plutea pe deasupra lucrurilor, strălucia cu un decor bine nișat. Mă temeam mereu să nu-l provoc revolta cu zîmbetele mele indecise, admirative, în fond. In timp, m-am convins că nimic pe lumea aceasta nu ar fi tulburat-o în autoluminarea ei izvoată din conștientă că și-a dobindit un soț prețios prin frumusețe, casă și belșug.

— Dacă la clinică abia a doua zi urma să-mi orînduiesc treburile, această eram obligat să-mi adun puținele lucruri necesare pentru cele cîteva zile ce aveam să le petrec la București. In conștientă, am pornit să cotrobăi prin debara după valiza cafetieră nici mică nici mare, licioasă și ușoară, practică pentru că se putea șterge de praful cu o cîrpă umedă. Era imposibil de găsit! In schimb am nimerit peste o cutie mare de carton. Nu-mi mai aminteam ce conținea. Am tras-o afară și am nimerit prin debara după valiza cafetieră nici mică nici mare, licioasă și ușoară, practică pentru că se putea șterge de praful cu o cîrpă umedă. Era imposibil de găsit! In schimb am nimerit peste o cutie mare de carton. Nu-mi mai aminteam ce conținea. Am tras-o afară și am nimerit prin debara după valiza cafetieră nici mică nici mare, licioasă și ușoară, practică pentru că se putea șterge de praful cu o cîrpă umedă. Era imposibil de găsit! In schimb am nimerit peste o cutie mare de carton. Nu-mi mai aminteam ce conținea. Am tras-o afară și am nimerit prin debara după valiza cafetieră nici mică nici mare, licioasă și ușoară, practică pentru că se putea șterge de praful cu o cîrpă umedă. Era imposibil de găsit! In schimb am nimerit peste o cutie mare de carton. Nu-mi mai aminteam ce conținea. Am tras-o afară și am nimerit prin debara după valiza cafetieră nici mică nici mare, licioasă și ușoară, practică pentru că se putea șterge de praful cu o cîrpă umedă. Era imposibil de găsit! In schimb am nimerit peste o cutie mare de carton. Nu-mi mai aminteam ce conținea. Am tras-o afară și am nimerit prin debara după valiza cafetieră nici mică nici mare, licioasă și ușoară, practică pentru că se putea șterge de praful cu o cîrpă umedă. Era imposibil de găsit! In schimb am nimerit peste o cutie mare de carton. Nu-mi mai aminteam ce conținea. Am tras-o afară și am nimerit prin debara după valiza cafetieră nici mică nici mare, licioasă și ușoară, practică pentru că se putea șterge de praful cu o cîrpă umedă. Era imposibil de găsit! In schimb am nimerit peste o cutie mare de carton. Nu-mi mai aminteam ce conținea. Am tras-o afară și am nimerit prin debara după valiza cafetieră nici mică nici mare, licioasă și ușoară, practică pentru că se putea șterge de praful cu o cîrpă umedă. Era imposibil de găsit! In schimb am nimerit peste o cutie mare de carton. Nu-mi mai aminteam ce conținea. Am tras-o afară și am nimerit prin debara după valiza cafetieră nici mică nici mare, licioasă și ușoară, practică pentru că se putea șterge de praful cu o cîrpă umedă. Era imposibil de găsit! In schimb am nimerit peste o cutie mare de carton. Nu-mi mai aminteam ce conținea. Am tras-o afară și am nimerit prin debara după valiza cafetieră nici mică nici mare, licioasă și ușoară, practică pentru că se putea șterge de praful cu o cîrpă umedă. Era imposibil de găsit! In schimb am nimerit peste o cutie mare de carton. Nu-mi mai aminteam ce conținea. Am tras-o afară și am nimerit prin debara după valiza cafetieră nici mică nici mare, licioasă și ușoară, practică pentru că se putea șterge de praful cu o cîrpă umedă. Era imposibil de găsit! In schimb am nimerit peste o cutie mare de carton. Nu-mi mai aminteam ce conținea. Am tras-o afară și am nimerit prin debara după valiza cafetieră nici mică nici mare, licioasă și ușoară, practică pentru că se putea șterge de praful cu o cîrpă umedă. Era imposibil de găsit! In schimb am nimerit peste o cutie mare de carton. Nu-mi mai aminteam ce conținea. Am tras-o afară și am nimerit prin debara după valiza cafetieră nici mică nici mare, licioasă și ușoară, practică pentru că se putea șterge de praful cu o cîrpă umedă. Era imposibil de găsit! In schimb am nimerit peste o cutie mare de carton. Nu-mi mai aminteam ce conținea. Am tras-o afară și am nimerit prin debara după valiza cafetieră nici mică nici mare, licioasă și ușoară, practică pentru că se putea șterge de praful cu o cîrpă umedă. Era imposibil de găsit! In schimb am nimerit peste o cutie mare de carton. Nu-mi mai aminteam ce conținea. Am tras-o afară și am nimerit prin debara după valiza cafetieră nici mică nici mare, licioasă și ușoară, practică pentru că se putea șterge de praful cu o cîrpă umedă. Era imposibil de găsit! In schimb am nimerit peste o cutie mare de carton. Nu-mi mai aminteam ce conținea. Am tras-o afară și am nimerit prin debara după valiza cafetieră nici mică nici mare, licioasă și ușoară, practică pentru că se putea șterge de praful cu o cîrpă umedă. Era imposibil de găsit! In schimb am nimerit peste o cutie mare de carton. Nu-mi mai aminteam ce conținea. Am tras-o afară și am nimerit prin debara după valiza cafetieră nici mică nici mare, licioasă și ușoară, practică pentru că se putea șterge de praful cu o cîrpă umedă. Era imposibil de găsit! In schimb am nimerit peste o cutie mare de carton. Nu-mi mai aminteam ce conținea. Am tras-o afară și am nimerit prin debara după valiza cafetieră nici mică nici mare, licioasă și ușoară, practică pentru că se putea șterge de praful cu o cîrpă umedă. Era imposibil de găsit! In schimb am nimerit peste o cutie mare de carton. Nu-mi mai aminteam ce conținea. Am tras-o afară și am nimerit prin debara după valiza cafetieră nici mică nici mare, licioasă și ușoară, practică pentru că se putea șterge de praful cu o cîrpă umedă. Era imposibil de găsit! In schimb am nimerit peste o cutie mare de carton. Nu-mi mai aminteam ce conținea. Am tras-o afară și am nimerit prin debara după valiza cafetieră nici mică nici mare, licioasă și ușoară, practică pentru că se putea șterge de praful cu o cîrpă umedă. Era imposibil de găsit! In schimb am nimerit peste o cutie mare de carton. Nu-mi mai aminteam ce conținea. Am tras-o afară și am nimerit prin debara după valiza cafetieră nici mică nici mare, licioasă și ușoară, practică pentru că se putea șterge de praful cu o cîrpă umedă. Era imposibil de găsit! In schimb am nimerit peste o cutie mare de carton. Nu-mi mai aminteam ce conținea. Am tras-o afară și am nimerit prin debara după valiza cafetieră nici mică nici mare, licioasă și ușoară, practică pentru că se putea șterge de praful cu o cîrpă umedă. Era imposibil de găsit! In schimb am nimerit peste o cutie mare de carton. Nu-mi mai aminteam ce conținea. Am tras-o afară și am nimerit prin debara după valiza cafetieră nici mică nici mare, licioasă și ușoară, practică pentru că se putea șterge de praful cu o cîrpă umedă. Era imposibil de găsit! In schimb am nimerit peste o cutie mare de carton. Nu-mi mai aminteam ce conținea. Am tras-o afară și am nimerit prin debara după valiza cafetieră nici mică nici mare, licioasă și ușoară, practică pentru că se putea șterge de praful cu o cîrpă umedă. Era imposibil de găsit! In schimb am nimerit peste o cutie mare de carton. Nu-mi mai aminteam ce conținea. Am tras-o afară și am nimerit prin debara după valiza cafetieră nici mică nici mare, licioasă și ușoară, practică pentru că se putea șterge de praful cu o cîrpă umedă. Era imposibil de găsit! In schimb am nimerit peste o cutie mare de carton. Nu-mi mai aminteam ce conținea. Am tras-o afară și am nimerit prin debara după valiza cafetieră nici mică nici mare, licioasă și ușoară, practică pentru că se putea șterge de praful cu o cîrpă umedă. Era imposibil de găsit! In schimb am nimerit peste o cutie mare de carton. Nu-mi mai aminteam ce conținea. Am tras-o afară și am nimerit prin debara după valiza cafetieră nici mică nici mare, licioasă și ușoară, practică pentru că se putea șterge de praful cu o cîrpă umedă. Era imposibil de găsit! In schimb am nimerit peste o cutie mare de carton. Nu-mi mai aminteam ce conținea. Am tras-o afară și am nimerit prin debara după valiza cafetieră nici mică nici mare, licioasă și ușoară, practică pentru că se putea șterge de praful cu o cîrpă umedă. Era imposibil de găsit! In schimb am nimerit peste o cutie mare de carton. Nu-mi mai aminteam ce conținea. Am tras-o afară și am nimerit prin debara după valiza cafetieră nici mică nici mare, licioasă și ușoară, practică pentru că se putea șterge de praful cu o cîrpă umedă. Era imposibil de găsit! In schimb am nimerit peste o cutie mare de carton. Nu-mi mai aminteam ce conținea. Am tras-o afară și am nimerit prin debara după valiza cafetieră nici mică nici mare, licioasă și ușoară, practică pentru că se putea șterge de praful cu o cîrpă umedă. Era imposibil de găsit! In schimb am nimerit peste o cutie mare de carton. Nu-mi mai aminteam ce conținea. Am tras-o afară și am nimerit prin debara după valiza cafetieră nici mică nici mare, licioasă și ușoară, practică pentru că se putea șterge de praful cu o cîrpă umedă. Era imposibil de găsit! In schimb am nimerit peste o cutie mare de carton. Nu-mi mai aminteam ce conținea. Am tras-o afară și am nimerit prin debara după valiza cafetieră nici mică nici mare, licioasă și ușoară, practică pentru că se putea șterge de praful cu o cîrpă umedă. Era imposibil de găsit! In schimb am nimerit peste o cutie mare de carton. Nu-mi mai aminteam ce conținea. Am tras-o afară și am nimerit prin debara după valiza cafetieră nici mică nici mare, licioasă și ușoară, practică pentru că se putea șterge de praful cu o cîrpă umedă. Era imposibil de găsit! In schimb am nimerit peste o cutie mare de carton. Nu-mi mai aminteam ce conținea. Am tras-o afară și am nimerit prin debara după valiza cafetieră nici mică nici mare, licioasă și ușoară, practică pentru că se putea șterge de praful cu o cîrpă umedă. Era imposibil de găsit! In schimb am nimerit peste o cutie mare de carton. Nu-mi mai aminteam ce conținea. Am tras-o afară și am nimerit prin debara după valiza cafetieră nici mică nici mare, licioasă și ușoară, practică pentru că se putea șterge de praful cu o cîrpă umedă. Era imposibil de găsit! In schimb am nimerit peste o cutie mare de carton. Nu-mi mai aminteam ce conținea. Am tras-o afară și am nimerit prin debara după valiza cafetieră nici mică nici mare, licioasă și ușoară, practică pentru că se putea șterge de praful cu o cîrpă umedă. Era imposibil de găsit! In schimb am nimerit peste o cutie mare de carton. Nu-mi mai aminteam ce conținea. Am tras-o afară și am nimerit prin debara după valiza cafetieră nici mică nici mare, licioasă și ușoară, practică pentru că se putea șterge de praful cu o cîrpă umedă. Era imposibil de găsit! In schimb am nimerit peste o cutie mare de carton. Nu-mi mai aminteam ce conținea. Am tras-o afară și am nimerit prin debara după valiza cafetieră nici mică nici mare, licioasă și ușoară, practică pentru că se putea șterge de praful cu o cîrpă umedă. Era imposibil de găsit! In schimb am nimerit peste o cutie mare de carton. Nu-mi mai aminteam ce conținea. Am tras-o afară și am nimerit prin debara după valiza cafetieră nici mică nici mare, licioasă și ușoară, practică pentru că se putea șterge de praful cu o cîrpă umedă. Era imposibil de găsit! In schimb am nimerit peste o cutie mare de carton. Nu-mi mai aminteam ce conținea. Am tras-o afară și am nimerit prin debara după valiza cafetieră nici mică nici mare, licioasă și ușoară, practică pentru că se putea șterge de praful cu o cîrpă umedă. Era imposibil de găsit! In schimb am nimerit peste o cutie mare de carton. Nu-mi mai aminteam ce conținea. Am tras-o afară și am nimerit prin debara după valiza cafetieră nici mică nici mare, licioasă și ușoară, practică pentru că se putea șterge de praful cu o cîrpă umedă. Era imposibil de găsit! In schimb am nimerit peste o cutie mare de carton. Nu-mi mai aminteam ce conținea. Am tras-o afară și am nimerit prin debara după valiza cafetieră nici mică nici mare, licioasă și ușoară, practică pentru că se putea șterge de praful cu o cîrpă umedă. Era imposibil de găsit! In schimb am nimerit peste o cutie mare de carton. Nu-mi mai aminteam ce conținea. Am tras-o afară și am nimerit prin debara după valiza cafetieră nici mică nici mare, licioasă și ușoară, practică pentru că se putea șterge de praful cu o cîrpă umedă. Era imposibil de găsit! In schimb am nimerit peste o cutie mare de carton. Nu-mi mai aminteam ce conținea. Am tras-o afară și am nimerit prin debara după valiza cafetieră nici mică nici mare, licioasă și ușoară, practică pentru că se putea șterge de praful cu o cîrpă umedă. Era imposibil de găsit! In schimb am nimerit peste o cutie mare de carton. Nu-mi mai aminteam ce conținea. Am tras-o afară și am nimerit prin debara după valiza cafetieră nici mică nici mare, licioasă și ușoară, practică pentru că se putea șterge de praful cu o cîrpă umedă. Era imposibil de găsit! In schimb am nimerit peste o cutie mare de carton. Nu-mi mai aminteam ce conținea. Am tras-o afară și am nimerit prin debara după valiza cafetieră nici mică nici mare, licioasă și ușoară, practică pentru că se putea șterge de praful cu o cîrpă umedă. Era imposibil de găsit! In schimb am nimerit peste o cutie mare de carton. Nu-mi mai aminteam ce conținea. Am tras-o afară și am nimerit prin debara după valiza cafetieră nici mică nici mare, licioasă și ușoară, practică pentru că se putea șterge de praful cu o cîrpă umedă. Era imposibil de găsit! In schimb am nimerit peste o cutie mare de carton. Nu-mi mai aminteam ce conținea. Am tras-o afară și am nimerit prin debara după valiza cafetieră nici mică nici mare, licioasă și ușoară, practică pentru că se putea șterge de praful cu o cîrpă umedă.

și fragmente de metal răsucite contorsionate, trist, Cind și cind apăreau siluete de oameni străvezii, în lumina palid-verzuie a zilei. Un excavator zăcea pe caldarâm aplicat într-o parte, cu cupa pe jumătate deschisă, cu înfrățirea de fieră înfrântă lovită. Vehiculele se scurgeau spre pasaj parcă fără rost, la întâmplare, înghițite ca într-un pitece misterios. Rudimentele de vegetație, pomii flurai, răfăcți în insulele mărunte de pământ îngăduite de asfaltul atotat subplator, păreau niște martori neputincioși.

Am intrat în prima boadă de cartier unde am înghițit o drojdie acrișor usturătoare, duhând a țesăvă, a murături, a mușcăi. Am sperat să-mi schimb poziția. Toată experiența aceasta nu mi-a zădărnicit nimic. Din ferecure, în seara următoare mă urcam în tren. M-am gândit atunci că exista undeva o forță care orânduia ce era necesar să se întâmple. Plecarea la București venea tocmai la timp, ca o eliberare, ca o soluție livată spre a mă împlica din nou cu lumea.

Cușeta rezervată, cu cele două paturi ale sale, mi s-a părut foarte strimț. Tovarășul meu de călătorie se și instalase dedesubt umplind spațiul cu numeroasele-bagaje. Am așteptat să-mi organizez să de ciu zăstrea de pachete și valize, timp în care mă asigură că din pricina răului de transport nu poate să călătorească decât jos și, în consecință, mă ruga să am amabilitatea să accept situația. M-am întreat în sine mea ce s-a ar fi făcut dacă s fi ajuns cu primul în compartiment și mi-ai fi ales exact locul lui.

L-am lăsat să se desfășoare. Vorbea mult și cam fără a se controla, sărind de la un subiect la altul. Nu-i trecera prin minte, peșemne, că sporăvălă lui ar fi putut să nu mă intereseze. Cu o familiaritate caracteristică persoanelor sigure de sine, convins că totul îi se cuvine, conștient de înzestrarea lor de a birui peste tot, a trecut repede peste orice obstacol și m-a tutuit imediat ca pe un adolescent îngădui în prezenta adultului autoritar. Discușul său fără sfârșit era presărat totuși cu vorbe pitești și cu idei năstrugnice. Distractiv, într-un fel. Era posibil ca explicația acestei explozii verbale să fi stat și în graba cu care își turna într-un pahărel de plastic dintr-o altică. E sepi, mă umbra și pe mine și pe mine — imi dădă un pubar asemănător — dar mă străduiam să mă abțin și în același timp să nu-i dau senzația că fac notă discordantă cu atmosfera destinată de călătorie pe distanță lungă, în noaptea care ne și învaluse imediat ce trenul se pusea în mișcare.

Dezbrăcat în plama, părea totuși că nu are de gând să se culce. Mi-am propus să prețexiez ceva și să-l las singur în cușetă măcar o jumătate de oră, presupunând că va adormi dacă nu voi mai fi acolo să-i ascult spusile.

Am legi stră a mai spune o vorbă. În coridorul pustiu, dovadă că toată lumea se culcase, mi-am confundat privirea în beznă noapții abia intreruptă lei-colo de cete o fulgerare de lumină. Înaintam cu viteză într-un spațiu întunecat și misterios, iar sentimentul neputinței în a interveni cu ceva în desfășurarea faptelor, imi dădea, în mod curios, o stare de bine, de calm. Simțeam că nu voi putea dormi și eram holărit să-mi petrec noaptea în culoarul vagonului, sprâjiniți cu fruntea de geamul rece, înfrățit.

După un ceas sau chiar două, am observat în capătul celălalt al vagonului că a aprut, iesind dintr-o cușetă o siluetă fantomatică. Învălăuită într-un capot alb-gălbui, cu mișcări ezitante, fata încecea să-și sprânde o țesăvă. Am știut delință că era Irina, medicina, foata studentă a lui Sorțigan, viitoarea mea studentă. M-am apropiat de ea.

— Dumeavoastră? s-a speriat Irina. Călătorii cu acest tren?

— Trebuie să mă scuz pentru asta? La fel de mirat pot să fiu și eu întinându-te aici.

— Așa este. Dar... în sfârșit... biaz este faptul că tocmai mi-am reamintit de seara concertului de la doctorul Sorțigan.

Discuția s-a legat deose în ciuda mușcărilor ce i le-am făcut că tumează și a altor reproșuri generale îndreptate împotriva obiceiurilor generației tinere, pentru că avea talentul să în simț al humorului săntos care îi dubla aerul strănzătesc întințit cu griji, dar îi adăuga un soi de maturitate nostimă, totuși convingătoare. Am înțeles că, bucureșteancă fiind, își luase o mică vacanță pentru că era nevoită să fie prezentă acolo, în împrejurări speciale pe care nu mi le-a mai desvăluit.

Abia spre dimineață, cind trenul intra în gara Ploiești, am pus capăt acelei tovrășii neastepătate. Eram fermecat de-a binelea de tinăra aceea, cu atât mai mult cu cât din nou, ca și în seara de la Sorțigan, am retrăit sentimentul că Irina făcea parte cumva din făptura multă deose a lui Sorțigan, viitoarea mea studentă, printr-o miraculoasă îmțixtune.

M-am oferit ca la soare să o ajut să coboare. Nu era nevoie, mi-a spus. Se etia că vine și era așteptată. Mama ei o chemase altă de grabnică acasă, sperând tot să o aștepte și primăvară pe peron. În vâlmășagul de lume care se vintura pe peronul Gării de Nord nu mi-a fost ușor să o urmăresc. Totuși, bagajul meu nu mă împiedica să umblu repede, așa încet plin în cele din urmă m-am putut apropia de ea. Muream de curiozitate să văd cum arată mama unei fete altă de frumoasă. Irina s-a îmbrățisat, desigur, cu mama ei care o aștepta la capătul peronului, dar eu am rămas împletit locului. Stăpănit, am înțeles atunci strania mea țărive în prezenta Irinei, la distanța de citiva pași. Muream de curiozitate să văd cum arată mama unei fete altă de frumoasă. Irina s-a îmbrățisat, desigur, cu mama ei care o aștepta la capătul peronului, dar eu am rămas împletit locului.

Stăpănit, am înțeles atunci strania mea țărive în prezenta Irinei, la distanța de citiva pași. Muream de curiozitate să văd cum arată mama unei fete altă de frumoasă. Irina s-a îmbrățisat, desigur, cu mama ei care o aștepta la capătul peronului, dar eu am rămas împletit locului.

Stăpănit, am înțeles atunci strania mea țărive în prezenta Irinei, la distanța de citiva pași. Muream de curiozitate să văd cum arată mama unei fete altă de frumoasă. Irina s-a îmbrățisat, desigur, cu mama ei care o aștepta la capătul peronului, dar eu am rămas împletit locului.

Stăpănit, am înțeles atunci strania mea țărive în prezenta Irinei, la distanța de citiva pași. Muream de curiozitate să văd cum arată mama unei fete altă de frumoasă. Irina s-a îmbrățisat, desigur, cu mama ei care o aștepta la capătul peronului, dar eu am rămas împletit locului.

Stăpănit, am înțeles atunci strania mea țărive în prezenta Irinei, la distanța de citiva pași. Muream de curiozitate să văd cum arată mama unei fete altă de frumoasă. Irina s-a îmbrățisat, desigur, cu mama ei care o aștepta la capătul peronului, dar eu am rămas împletit locului.

Stăpănit, am înțeles atunci strania mea țărive în prezenta Irinei, la distanța de citiva pași. Muream de curiozitate să văd cum arată mama unei fete altă de frumoasă. Irina s-a îmbrățisat, desigur, cu mama ei care o aștepta la capătul peronului, dar eu am rămas împletit locului.

Stăpănit, am înțeles atunci strania mea țărive în prezenta Irinei, la distanța de citiva pași. Muream de curiozitate să văd cum arată mama unei fete altă de frumoasă. Irina s-a îmbrățisat, desigur, cu mama ei care o aștepta la capătul peronului, dar eu am rămas împletit locului.

Stăpănit, am înțeles atunci strania mea țărive în prezenta Irinei, la distanța de citiva pași. Muream de curiozitate să văd cum arată mama unei fete altă de frumoasă. Irina s-a îmbrățisat, desigur, cu mama ei care o aștepta la capătul peronului, dar eu am rămas împletit locului.

Stăpănit, am înțeles atunci strania mea țărive în prezenta Irinei, la distanța de citiva pași. Muream de curiozitate să văd cum arată mama unei fete altă de frumoasă. Irina s-a îmbrățisat, desigur, cu mama ei care o aștepta la capătul peronului, dar eu am rămas împletit locului.

Stăpănit, am înțeles atunci strania mea țărive în prezenta Irinei, la distanța de citiva pași. Muream de curiozitate să văd cum arată mama unei fete altă de frumoasă. Irina s-a îmbrățisat, desigur, cu mama ei care o aștepta la capătul peronului, dar eu am rămas împletit locului.

Stăpănit, am înțeles atunci strania mea țărive în prezenta Irinei, la distanța de citiva pași. Muream de curiozitate să văd cum arată mama unei fete altă de frumoasă. Irina s-a îmbrățisat, desigur, cu mama ei care o aștepta la capătul peronului, dar eu am rămas împletit locului.

Stăpănit, am înțeles atunci strania mea țărive în prezenta Irinei, la distanța de citiva pași. Muream de curiozitate să văd cum arată mama unei fete altă de frumoasă. Irina s-a îmbrățisat, desigur, cu mama ei care o aștepta la capătul peronului, dar eu am rămas împletit locului.

Stăpănit, am înțeles atunci strania mea țărive în prezenta Irinei, la distanța de citiva pași. Muream de curiozitate să văd cum arată mama unei fete altă de frumoasă. Irina s-a îmbrățisat, desigur, cu mama ei care o aștepta la capătul peronului, dar eu am rămas împletit locului.

Constanța Oțeneoa : „Construcții noi în port”

toma michinici

La Eminescu

ești pretulindani în aer în pictură în frunte în fiftine în locuira de luminare în vaier în sinte cuvintele limbii române

în ceul învesmîntător o taeta omisind o dor în piatra cu umbre în sine mult pientoare privit de bine

în frunza repovestitoare în vazele băntine în locuira de luminare în ale sufletului fiabne

tu te-ai zidit stăpina în sinte cuvintele limbii române

Acuarela

afară plouă pară n-ar fi azi ce-i deslușit a putred deodată ruina apei ochii mei nomai o pierd într-o migraie luminată

a gândul mai inbi abt cit este cind peisoje-i cîntăresc în vint călătoria lumii lui poveste ar vea să țteargă ultimul cuvînt

și înflorasc obiectele-n firide în marmura luminii cind potopul își soarbe-n sine brațele lichide iar demnitetea inimii a popul

în tremur dacă frunza se răștrînge de nenumit a lașnetul din singe

La steaua

vei plonja strălucind a moarte în cupa lui sacrate și vei încălzi de sus de acolo chiar sufletul lui marca polo

ai să fii un bump la înserarea lui cristefar columb astrul tău bliț va clipi și la austeritate

iubirea mea te va șterge pe te va inghiți ope pe care se merge

deocamdată tramuri etern siruse în lancea privirii mele susă

Virstă

singur murind clepsidra mă inghiite cu țenile preistorice nu mai e nici amiază pe geana mea plouă cu ornice

nici delinți nu se mai răsfată decorind simțurilor hubloul am început să gust ecoul nopții din rață

biculi ei se încolățește în plinset pe trupul tal mel blajin gravitatea însăși în sufletul meu este un leșin

singur murind mingii un ou și încerc să înțeleg un cerc

Romantă

vine iar cu prima placie dulce dragoste de toamnă primăindu-mă în calmă seară coborînd geacie

și strălucind obrazul dintre perini blind mi-abote gîndul ud de la peravul unde picătura bate

hai să-mi tulburi în fașnire albitur cu coapsa caldă cind privea mea te scaldă într-o undă iubie

și-am să sorb cu mbrățigeri soarele întregii vezi

De dragoste

atinge-mă ca să te deslușez să cad pînă în gîndul care dictează așa mi se pare firesc lumina e ocean nu roză

vei spulbera culorile îngelătoare doar granita meduzei valind nu sufletul de rînd îți iiese în întîmpinare

zburcîm oțit dragoste în cînt nu mai e loc pentru întuneric tupul meu sleric se va retrage și din cuvînt

lăstărește-ți degatele subțiri sub fulgerul acestei iubiri

Mă rog

vine ceasul paingul cind intrăbările se sulcă nici noapte nu-i și scăpătînd linia dreaptă devine barocă

scaunul lui van gogh coboară chiar aici în inima mea și absentei definitive mă rog perisabilă roză de stea

vaduvit de înțelegere prin tine fiecare contur se stînge crepusculul vezi ne atînge cu funzele lui opaline

aceeași undă în întemeiere pentru două eternități etemere

Premoniune

va fi o seară cind voi sta la foc citind în ilicări inele sublime construite în stil baroc în acest peisaj mai bogat cu mine

mi se va împăsa privirea în drum spre aele din scrum și poate că-n mîros de fog am să inghiit dulceag

vei adormi într-un șezlong cu glezne încălzite și-n odaie lumina de văpăie se va izbi de gong

bătrîn cu năluci pe genunchi am să visez chiar acest trunchi

pavel peres

Și-o clipă-i de ajuns ca soarea Să se alegă din noapte Din nou, neîntinut.

Soasește amul cu înnoirile, Cu păsările, cu zilele, Cu nedumeririle, materia Se continuă pe focă vîzută A veacului și pe cea nevăzută, Soasește amul cu oceanul în mină Cuvîntă. Verbul o fi nu i se Sfirșește niciodată. Soasește amul. Se face auzit. Se face viziune l

Dacă m-ai auzi

Sună o roșu frunzele de arțor, Umbliă cu lurișog laie de tatan, Soarele lipărește pe sat, drumurile Nu au cuvinte și totuși comunică,

Vintul bate-n alămurii, duce departe Închisurile de culoarea grăului crud Și-asa se aude cum țirul toae Pe uluci și privește inserind argumentele ;

Noapte de iarnă, noapte de vară, noapte De salvat cîntecul arhaic l Peisoj Năvi, pictorii se-ncurcă-n culori, în vicioale l Fabule coboară-n păduri.

Fericit de ecou, lanul de în fericit De ecou izvorul lecărilor, fericit Vulturul frumusește, dar iată, la porți Se scurge apa capilăriei, începe culesul.

În puterea-nțelesului

Mergem și mergem prin pănienșul Sunetelor, cerul e-o bucurie, Pămîntul e-o fericie, noi Sîntem cineva care-nverzește Desenele de pe pereti aducerii aminte.

Ce se cuvine-n ciresile păcii, Ce se cuvine cind noi ezitam l Că-n acest timp vapoare de ozon Răspund nesfîrșitelor patimi, aduc Împreună-văzătoarea.

Și ploaia înălțat în lantile Vintură neprevăzută, foșnește Împăcarea în fiecare vară Și-un pluton de primejdii Ne surprinde cind dormim cu furtuna.

Cimpul de bătaie

Fericiea nu-ți ia și nu-ți dă nimic, schimb nu există, scorb mirajului amintește de trecut. Primăvara îți aşează cărarea în băcioa pașilor incendieri, iar eu, poveste cere ia loc din loc în loc, mă apuc să desclărez cărțile publice, soarele năliei mele vine și trece după inteligențele cosmice, dar singula ei e mai presus de orice suferință și bucurie.

Imprimerie

Reintoarcerea-n clipe trîmbițate-ndelung Nu-i cu puțină, dar a muzică veche De la-nălțime umbrei ar fi în stăra Să aducă vechile vorbe vestind a istorie unică.

Vremea alegă ca o mireasă cu vuetul Evenimentului nupțial, dimineața se Deosebesc după noțromă, serile după fumul Care înnăbușează în stele.

Întîm în viață aiidoma lunei Care intră-n pătratul civilizației : Profil sonor, care vegetal își cîntă Bucuria că ne-am născut, semînțele Nu închid ochii a clipă, în la distanță Măcelul de astre.

Descoperindu-mă

În cele dintii versiuni Soarele se ridică, placia triumfă, În cele dintii versiuni Ale zărilor Există o mărjea a depărțării, Dar fruda străduiește în toate Cele ce vor vine să umple De bucurie și tristete... Depărtarea se topește Și atunci zădărniciile par a avea O culme.

Viata urmează o etică (Un curcubeu al scădănelor) Sără cu cel care pleacă, dar și Cu cel care vine, veșnic E o mesă întinsă.

Fără limite

Alte forțe de la capăt de visuale Amestecă-n abalstrul umirii Metalea cu facuri domoale și aprige ; Alte forțe descorcă semînțe La margini de cimpuri unde starile caii

florentin palaghia

Simbolul alergării

Acest învalutar strigăt petrecut în limba mea cea de toate zilele este rădăcina ochiului alergînd. Această mină viguroasă care te mingie și îți scrie pe pietre și mușcă din seva ordinei este jocul nostru cu niciodată. Astfel că aerul răcoșil de noșterea dinăuntru este tinerețea răspîndită în fiecare rotoarea ființă din lumină în lumină eliberată.

Chipul nostru

Răsleşcă-se Chipul nostru precum existăm acestui miracol de viață ;

Prinși în pîna luminii, precuvintînd începutul cold de lumină.

Acum și pretutindeni într-o pace nedumerită o existență noastră comună ce nu se va sfîrși niciodată l

Sunet de apă

Ce se petrece, ce se petrece l Uragonia surpă lumina.

Ce se petrece, ce se petrece l Siere de foc ne cuprînde omurgul.

Nimeni nu le vede, nimeni nu le aude, nimeni nu le caută urmele.

Doar căldurul însingurat pe-un continent de apă.

Rugăminte

Sint lava fierbinte descătușîndu-se, buzele tale chemind înfîntul ; pictînd imagini, doindu-ți chipul sufletul tău încolțindu-mă.

Se simte aici spaima și abisul percutat într-o nebunie, suferința de-abia începe sufletul tău încolțindu-mă.

Doză trupuri nevăzute-n speranță într-o dorință de înfînt, Doamnă trecere iartă-mi păcatul alii de adevărat și fericit.

Tandru

Gias interior simt erodindu-mi ordinea, ochiul vîtămat de fiecare centimetru de lacrimă l

plastică

Portret în amurg

Reverberația cea mai puternică ce mi-au provocat-o lucrările lui Mihai Topa, așa cum aveam să le descopăr mai întii în apartamentul-atelier al picturului, apoi în densa și atât de limpede grăitoare expoziție de la Galeria de artă ale Municipiului, a luat forma unui adăglu-îndemn aparținînd unui pictor-eseist din răsăritul acestui veac. „Urmașii vă convingerile” spune André Lhote. Mai bine, să nu fi nimic, decât să fi ecoul altor picturi !” Destinul acestui artist înfrășcut, altă de bine siluit de instrucție tehnică și culturală e a urmat-o cu aprigă credință, dar pe care avea să o trădeze fără remușcare de îndată ce a înțeles că riguroasa îndatoririlor și practicilor științifice și silulosea fremezia creativă, a urmat numai traseele propriilor convingeri.

De aceea, Mihai Topa mi s-a relevat, înainte de toate, ca un damnat măcinat de întropăzile faustice ale încercărilor și dăimului. De aici, senzația pasageră de răceală pe care o inspiră pictura sa, emanată a unei cerebrații care l-a dominat fiinta.

Stăpînit desenul în termen exhaustivi, artistul s-a mișcat relativ cu ușurință în cîmpul problematic al picturii, probîndu-și, în cele din urmă,

originalitatea viziunii plastice, cum-păinind cu o balanță proprie raporturii dintre forme, valorile luminii și ale materiei supuse metamorfozelor creative. Nu s-a răsfătat, dect cu rare excepții, în mirajul culorilor, deși în lucrările lui accentul cromatic a urcat un rol foarte important — și în peisaj, și în portret, și în naturi statice.

Sint citeva creații în expoziție, ce pledează exemplar pentru această afirmație. „Peștele cu ochiul roșu”, într-o încredințată ambianță de grîul, sau „Clădirile în noaptea”, ori „Autoportretul” conceput în chele palladiană, dar punctat de sever-enigmatice expresivitate a privitorilor, că reșchii în rîndăritate a unei Thalia bifrons. Mai mult, în cazul lui Mihai Topa culoarea are o funcție pregnantă, deși pictorul se rezumă îndeobște la o paletă austere și gravă în tonalități. Cu atât mai mult capătă relief, însă, în suprafața pinzelor sale, substanța colorată, contrapunctul cromatic. De altfel, artistul, preocupat cu obstinație de problemele construcției plastice (ca se vede excelentele sale suite de desene în creton, tus, cărbune, pastel) miza mult mai mult pe individualizarea formelor, pe subtila arhitectură a suprafețelor acoperite de materia cromatică. Nu în-

țiplător Mihai Topa lucra în pastel, tehnică dificilă și oarecum caducă, dar care nu l-a împiedicat să înveze, scotînd efecte insolite din subiecte și materiale ce cu greu suportă abaterile de la regulă. Acest paradox al naturii sale artistice, ce alina riguroasa desenatorului virtuoz cu libertățile descoperitorului de miracole ale vîzului, l-au purtat în asprele teritorii ale muncii canonice la sevelet izvodind tehnici noi, ambiționînd chiar să întîțieze o a treia dimensiune și în pictură. În sondarea realului — pentru că, trebuie spus, în ciuda tuturor aparențelor și tendințelor stilistice, pe care le-a exercitat de-a lungul timpului, Mihai Topa rămîne un pictor realist, un îndrăgostit de spectacolul naturii — artistul a operat cu grila foarte exigentă a filogenezelor sale culturale. El nu a ilustrat realitatea, natura l-a fost doar un pretext de analiză și sublimare a simbolurilor ei existențiale sau fenomenale. Peisajele sale sint, toate, asemenea sinteze perfecte ale unui loc real, perfect posibil, dar greu de localizat. Asta nu ne împiedică să validăm imediat, să „domesticim” această ofertă a viziunii picturului. Pentru că Mihai Topa și-a concentrat căutările creatoare asupra matricii sensibile și esențiale a existenței umane. Universul său plastic este saturat de o densă umanitate. Căli, bufnițele, florile, portretele, răsălura secretă și întîmia a satelor și orașelor, pe care a înțeles-o ca nimeni altul, sint componente ale unei lumi pe care Mihai Topa a lubit-o cu vigoarea și distincția celui ce ar fi putut să-i fie un alt demiurg.

Corneliu Antim

muzică

m

La Nedeie în Banat

Nedeia bănteană, obicei străbun al satelor de pe aceste meleaguri, reunind într-o mare sărbătoare întreaga suflare a obștii, a constituit „punctul de plecare” în realizarea spectacolului folcloric desfășurat de curînd la Timișoara. „La Nedeie în Banat / Azi cu drag ne-am adunat / Să petrecem împreună / În cîntec și voie bună / Toate-s gata, pita-i coaptă / Nedeia poate să-ncepă” — spune versul popular, invitînd oaspeții la petrecere. Și, în tempo-ul rar, decîntat, al cîntecului „Zorile se varsă”, întonat de orchestră, dansatorii au pornit jocul, care s-a întezit, devenind trepidant ; hora s-a oprit o clipă, pentru a-l asculta pe Lia Lungu și Tiberiu Ceia, gazde primitoare, cîntînd melodia ce a deschis, de fapt, spectacolul.

O adevărată stafetă a generațiilor s-a conturat în acea seară, mai tineri și mai vîrstnici interpretînd mai toate zonele țării cîntînd într-o impresionantă înfrățire de suflet și de gînd. Soliștii aflau în pragul debutului artistic, „legînd în lume” cu emoție la Nedeia Nedeie, asemeni fetelor

ce lea prima oară la horă — Carmen Oprinescu, Sorina Giulevazan, Romița Iucu și Alina Ștefănescu — s-au bucurat de o caldă primire din partea publicului, înconjurați de colegii lor mai experimentați în ale cîntului.

Suite de dansuri din zona Păgetului, interpretate cu eleganță și vitalitate specifică jocului băntean, a făcut loc, apoi, cînceilor purtînd farmecul și parfumul bihorean în tălmăcirea Floricăi Faur, voce viguroasă aducînd în scenă melodii pline de prospețime.

Oaspețe de onoare la Nedeie, Ileana Constantinescu, binecunoscută interpretă a cîntecului olteanc, a încîntat prin rearducerea în memoria ascultătorilor a unor celebre melodii fredonate cîndva, într-un colaj muzical interpretat cu delicatețe și simplitate, într-o manieră de un firesc cuceritor.

Amplă și penetrantă, vocea Valeriei Peter Predescu, venită din Năsăudul de poezie și legendă, a răsunat pătrunzător în doinele și melodiile de joc pe care le-a cîntat cu foc. Pe acesteși coordonate, dar cu o patimă înconfundabilă în răscolitoarea înfrățire a sunet, Lia Lungu a trăie-

rat și a entuziasmat în melodiile băntene ce au făcut-o cunoscută pe tot cuprînsul țării.

Un oaspețe de seamă — Nicolae Furdul Iancu, venit din Tara Motilor pentru a purta cîntecul lui Iancu, ale lui Hora și ale firăților lor ; cîntec de o rezonanță patriotică tulburătoare, culminînd în ruga pentru țară, pentru libertate și pace pe pămînt. O voce cum rar se aude, un „tunet”

REZUMAT

afectul, în sfârșit, și luna lui Cuptor. Ne-am incins bine pe aici, am fierț până am dat în clopot, ne-am prăbit dinăuntru ne-am ars, ne-am ars, ne-am plouat rar și puțin, la mare, de când se știe că soarele nu-mi mai începe în el, nu e loc nici pentru un bob de nisip, dar mie pentru unul de grâu, la munte, da, e loc pentru mai bine, când nu tună și fulgeră, toată lumea este ocupată cu concediile, tot avem de lucru cu vacanțele, se muncesc pe rupe la gară, în trenuri și în stațiuni pentru un bilet în plus, astfel încât în toamnă vom cădea ruși de oboseală la locurile noastre de muncă. Examele de admitere la facultate s-au sfârșit și ele în sfârșit (ele seamănă din ce în ce mai mult cu proba de 100 m la Olimpiadă), unii rid, alții plin, mai sunt și cei care speră să riadă în toamnă, și doamne, cit de făcose sunt liniile care îl sepră ne cel admisi de cel respins, și cit de sus sint ele, acolo unde mai degrabă îți vine, firese, să-l îmbrățișezi pe cel nenorocos, decât să-l muștri. Iar dacă va fi așa, sintem siguri că lucrările scrise vor trebui introduse în calcul, înveam un cânt, care, o dată pe săptămână, vinea să facă nimic, să se înname, să mă ducă în via, să învârtă roata... Năimic, nimic, nimic. Vroia doar să pască și să doarmă. Uneori mirosea și flori, zău așa, parcă ar fi fost și ei în vacanță. Duminică, atunci când, fără treabă fiind, îmi puneam mîna pe spate și îl luam spre mîdere, și auzam răsunet după mine. Mă așezam și mă întorceam, doar își potrivea pasul de plimbare cu al meu. Când mă opream, se oprea și el și, cu butul așezat pe umărul meu, privea acolo unde priveam și eu. Odată chiar mi s-a părut că-l aud întrebându-mă: "E frumos, nu-l așa?", "Da", m-am trezit cu răspunsul, iar când m-am întors spre el l-am văzut surîzînd, de m-a orbiți cu dinții!"

Si în ceea ce îl privește pe căluțul de circ, acesta se află, în se spune, tot în vacanță. Aveam un căluț, care, o dată pe săptămână, venea să facă nimic, să se înname, să mă ducă în via, să învârtă roata... Năimic, nimic, nimic. Vroia doar să pască și să doarmă. Uneori mirosea și flori, zău așa, parcă ar fi fost și ei în vacanță. Duminică, atunci când, fără treabă fiind, îmi puneam mîna pe spate și îl luam spre mîdere, și auzam răsunet după mine. Mă așezam și mă întorceam, doar își potrivea pasul de plimbare cu al meu. Când mă opream, se oprea și el și, cu butul așezat pe umărul meu, privea acolo unde priveam și eu. Odată chiar mi s-a părut că-l aud întrebându-mă: "E frumos, nu-l așa?", "Da", m-am trezit cu răspunsul, iar când m-am întors spre el l-am văzut surîzînd, de m-a orbiți cu dinții!"

IOAN NICODIM, Borca-Neamț: Scurta dumneavoastră proză nu are nici un zîmb care s-o însoțească în chip de prezentare. Nu are nici titlu, dar are următoarea compoziție: "Ghiciea chipul cel dinăuntru, cu surisul răuicinos scînt pe buze, ca o omelită în furturie" (s.n.). Ceea ce ne face însă să fim de partea dv. este următorul fragment: "Radioul difuza un slagăr desuet și interpretul învoacă mereu 'fericirea, fericirea'..."

Si în ceea ce îl privește pe căluțul de circ, acesta se află, în se spune, tot în vacanță. Aveam un căluț, care, o dată pe săptămână, venea să facă nimic, să se înname, să mă ducă în via, să învârtă roata... Năimic, nimic, nimic. Vroia doar să pască și să doarmă. Uneori mirosea și flori, zău așa, parcă ar fi fost și ei în vacanță. Duminică, atunci când, fără treabă fiind, îmi puneam mîna pe spate și îl luam spre mîdere, și auzam răsunet după mine. Mă așezam și mă întorceam, doar își potrivea pasul de plimbare cu al meu. Când mă opream, se oprea și el și, cu butul așezat pe umărul meu, privea acolo unde priveam și eu. Odată chiar mi s-a părut că-l aud întrebându-mă: "E frumos, nu-l așa?", "Da", m-am trezit cu răspunsul, iar când m-am întors spre el l-am văzut surîzînd, de m-a orbiți cu dinții!"

Si în ceea ce îl privește pe căluțul de circ, acesta se află, în se spune, tot în vacanță. Aveam un căluț, care, o dată pe săptămână, venea să facă nimic, să se înname, să mă ducă în via, să învârtă roata... Năimic, nimic, nimic. Vroia doar să pască și să doarmă. Uneori mirosea și flori, zău așa, parcă ar fi fost și ei în vacanță. Duminică, atunci când, fără treabă fiind, îmi puneam mîna pe spate și îl luam spre mîdere, și auzam răsunet după mine. Mă așezam și mă întorceam, doar își potrivea pasul de plimbare cu al meu. Când mă opream, se oprea și el și, cu butul așezat pe umărul meu, privea acolo unde priveam și eu. Odată chiar mi s-a părut că-l aud întrebându-mă: "E frumos, nu-l așa?", "Da", m-am trezit cu răspunsul, iar când m-am întors spre el l-am văzut surîzînd, de m-a orbiți cu dinții!"

Si în ceea ce îl privește pe căluțul de circ, acesta se află, în se spune, tot în vacanță. Aveam un căluț, care, o dată pe săptămână, venea să facă nimic, să se înname, să mă ducă în via, să învârtă roata... Năimic, nimic, nimic. Vroia doar să pască și să doarmă. Uneori mirosea și flori, zău așa, parcă ar fi fost și ei în vacanță. Duminică, atunci când, fără treabă fiind, îmi puneam mîna pe spate și îl luam spre mîdere, și auzam răsunet după mine. Mă așezam și mă întorceam, doar își potrivea pasul de plimbare cu al meu. Când mă opream, se oprea și el și, cu butul așezat pe umărul meu, privea acolo unde priveam și eu. Odată chiar mi s-a părut că-l aud întrebându-mă: "E frumos, nu-l așa?", "Da", m-am trezit cu răspunsul, iar când m-am întors spre el l-am văzut surîzînd, de m-a orbiți cu dinții!"

Si în ceea ce îl privește pe căluțul de circ, acesta se află, în se spune, tot în vacanță. Aveam un căluț, care, o dată pe săptămână, venea să facă nimic, să se înname, să mă ducă în via, să învârtă roata... Năimic, nimic, nimic. Vroia doar să pască și să doarmă. Uneori mirosea și flori, zău așa, parcă ar fi fost și ei în vacanță. Duminică, atunci când, fără treabă fiind, îmi puneam mîna pe spate și îl luam spre mîdere, și auzam răsunet după mine. Mă așezam și mă întorceam, doar își potrivea pasul de plimbare cu al meu. Când mă opream, se oprea și el și, cu butul așezat pe umărul meu, privea acolo unde priveam și eu. Odată chiar mi s-a părut că-l aud întrebându-mă: "E frumos, nu-l așa?", "Da", m-am trezit cu răspunsul, iar când m-am întors spre el l-am văzut surîzînd, de m-a orbiți cu dinții!"

Si în ceea ce îl privește pe căluțul de circ, acesta se află, în se spune, tot în vacanță. Aveam un căluț, care, o dată pe săptămână, venea să facă nimic, să se înname, să mă ducă în via, să învârtă roata... Năimic, nimic, nimic. Vroia doar să pască și să doarmă. Uneori mirosea și flori, zău așa, parcă ar fi fost și ei în vacanță. Duminică, atunci când, fără treabă fiind, îmi puneam mîna pe spate și îl luam spre mîdere, și auzam răsunet după mine. Mă așezam și mă întorceam, doar își potrivea pasul de plimbare cu al meu. Când mă opream, se oprea și el și, cu butul așezat pe umărul meu, privea acolo unde priveam și eu. Odată chiar mi s-a părut că-l aud întrebându-mă: "E frumos, nu-l așa?", "Da", m-am trezit cu răspunsul, iar când m-am întors spre el l-am văzut surîzînd, de m-a orbiți cu dinții!"

Si în ceea ce îl privește pe căluțul de circ, acesta se află, în se spune, tot în vacanță. Aveam un căluț, care, o dată pe săptămână, venea să facă nimic, să se înname, să mă ducă în via, să învârtă roata... Năimic, nimic, nimic. Vroia doar să pască și să doarmă. Uneori mirosea și flori, zău așa, parcă ar fi fost și ei în vacanță. Duminică, atunci când, fără treabă fiind, îmi puneam mîna pe spate și îl luam spre mîdere, și auzam răsunet după mine. Mă așezam și mă întorceam, doar își potrivea pasul de plimbare cu al meu. Când mă opream, se oprea și el și, cu butul așezat pe umărul meu, privea acolo unde priveam și eu. Odată chiar mi s-a părut că-l aud întrebându-mă: "E frumos, nu-l așa?", "Da", m-am trezit cu răspunsul, iar când m-am întors spre el l-am văzut surîzînd, de m-a orbiți cu dinții!"

Si în ceea ce îl privește pe căluțul de circ, acesta se află, în se spune, tot în vacanță. Aveam un căluț, care, o dată pe săptămână, venea să facă nimic, să se înname, să mă ducă în via, să învârtă roata... Năimic, nimic, nimic. Vroia doar să pască și să doarmă. Uneori mirosea și flori, zău așa, parcă ar fi fost și ei în vacanță. Duminică, atunci când, fără treabă fiind, îmi puneam mîna pe spate și îl luam spre mîdere, și auzam răsunet după mine. Mă așezam și mă întorceam, doar își potrivea pasul de plimbare cu al meu. Când mă opream, se oprea și el și, cu butul așezat pe umărul meu, privea acolo unde priveam și eu. Odată chiar mi s-a părut că-l aud întrebându-mă: "E frumos, nu-l așa?", "Da", m-am trezit cu răspunsul, iar când m-am întors spre el l-am văzut surîzînd, de m-a orbiți cu dinții!"

Si în ceea ce îl privește pe căluțul de circ, acesta se află, în se spune, tot în vacanță. Aveam un căluț, care, o dată pe săptămână, venea să facă nimic, să se înname, să mă ducă în via, să învârtă roata... Năimic, nimic, nimic. Vroia doar să pască și să doarmă. Uneori mirosea și flori, zău așa, parcă ar fi fost și ei în vacanță. Duminică, atunci când, fără treabă fiind, îmi puneam mîna pe spate și îl luam spre mîdere, și auzam răsunet după mine. Mă așezam și mă întorceam, doar își potrivea pasul de plimbare cu al meu. Când mă opream, se oprea și el și, cu butul așezat pe umărul meu, privea acolo unde priveam și eu. Odată chiar mi s-a părut că-l aud întrebându-mă: "E frumos, nu-l așa?", "Da", m-am trezit cu răspunsul, iar când m-am întors spre el l-am văzut surîzînd, de m-a orbiți cu dinții!"

Si în ceea ce îl privește pe căluțul de circ, acesta se află, în se spune, tot în vacanță. Aveam un căluț, care, o dată pe săptămână, venea să facă nimic, să se înname, să mă ducă în via, să învârtă roata... Năimic, nimic, nimic. Vroia doar să pască și să doarmă. Uneori mirosea și flori, zău așa, parcă ar fi fost și ei în vacanță. Duminică, atunci când, fără treabă fiind, îmi puneam mîna pe spate și îl luam spre mîdere, și auzam răsunet după mine. Mă așezam și mă întorceam, doar își potrivea pasul de plimbare cu al meu. Când mă opream, se oprea și el și, cu butul așezat pe umărul meu, privea acolo unde priveam și eu. Odată chiar mi s-a părut că-l aud întrebându-mă: "E frumos, nu-l așa?", "Da", m-am trezit cu răspunsul, iar când m-am întors spre el l-am văzut surîzînd, de m-a orbiți cu dinții!"

Si în ceea ce îl privește pe căluțul de circ, acesta se află, în se spune, tot în vacanță. Aveam un căluț, care, o dată pe săptămână, venea să facă nimic, să se înname, să mă ducă în via, să învârtă roata... Năimic, nimic, nimic. Vroia doar să pască și să doarmă. Uneori mirosea și flori, zău așa, parcă ar fi fost și ei în vacanță. Duminică, atunci când, fără treabă fiind, îmi puneam mîna pe spate și îl luam spre mîdere, și auzam răsunet după mine. Mă așezam și mă întorceam, doar își potrivea pasul de plimbare cu al meu. Când mă opream, se oprea și el și, cu butul așezat pe umărul meu, privea acolo unde priveam și eu. Odată chiar mi s-a părut că-l aud întrebându-mă: "E frumos, nu-l așa?", "Da", m-am trezit cu răspunsul, iar când m-am întors spre el l-am văzut surîzînd, de m-a orbiți cu dinții!"

Si în ceea ce îl privește pe căluțul de circ, acesta se află, în se spune, tot în vacanță. Aveam un căluț, care, o dată pe săptămână, venea să facă nimic, să se înname, să mă ducă în via, să învârtă roata... Năimic, nimic, nimic. Vroia doar să pască și să doarmă. Uneori mirosea și flori, zău așa, parcă ar fi fost și ei în vacanță. Duminică, atunci când, fără treabă fiind, îmi puneam mîna pe spate și îl luam spre mîdere, și auzam răsunet după mine. Mă așezam și mă întorceam, doar își potrivea pasul de plimbare cu al meu. Când mă opream, se oprea și el și, cu butul așezat pe umărul meu, privea acolo unde priveam și eu. Odată chiar mi s-a părut că-l aud întrebându-mă: "E frumos, nu-l așa?", "Da", m-am trezit cu răspunsul, iar când m-am întors spre el l-am văzut surîzînd, de m-a orbiți cu dinții!"

Si în ceea ce îl privește pe căluțul de circ, acesta se află, în se spune, tot în vacanță. Aveam un căluț, care, o dată pe săptămână, venea să facă nimic, să se înname, să mă ducă în via, să învârtă roata... Năimic, nimic, nimic. Vroia doar să pască și să doarmă. Uneori mirosea și flori, zău așa, parcă ar fi fost și ei în vacanță. Duminică, atunci când, fără treabă fiind, îmi puneam mîna pe spate și îl luam spre mîdere, și auzam răsunet după mine. Mă așezam și mă întorceam, doar își potrivea pasul de plimbare cu al meu. Când mă opream, se oprea și el și, cu butul așezat pe umărul meu, privea acolo unde priveam și eu. Odată chiar mi s-a părut că-l aud întrebându-mă: "E frumos, nu-l așa?", "Da", m-am trezit cu răspunsul, iar când m-am întors spre el l-am văzut surîzînd, de m-a orbiți cu dinții!"

CUMPĂNA Cîntecul pădurii

Poale verde și-un cuvînt
și de viațor ce sint
nu văd iarba pe pămînt
mi-ăs face-a caș-n pădure
păzită de ruți de mure —
să vină hînlă o se fură!
Mi-ăs elădi-o ne-delele
c-un perete
dintr-un strigăt de erete,
cu un geam încrăcînt
în cinei mîtur împesit,
cu ușa din ploș trîsnit
și la alte,
nîl pitice, nîl înalte
trei ferestre —
doar răspîre
cu sășle suvîlute
doar de cele patru vînturi
mozolit!

tot căpștre
vii, țîlate
dintr-un taur
ce plimez de sănătate.
(Forma, forma,
mi-am făcut pe vescuri
norma!)
Versule, unde-al fost tu
cînd s-a mîrșîlî noroc...
tu dormi, norocul — ou,
acum scîală și te du,
du-te elî (l-e umbletu
pe fereastră dinșpre mit
de văzduhurî îndrăgîl,
cître muntele arat
de toți norii mei din sat.
În pădure somnăle doarme
pe rugina prîntre arme,
pe un pat din lemn ulme.

dintr-un nuc
cîntat de cuc,
în mîntu ghemulî,
cu seculu învelîl,
cu perș din mîșlelele
s-ănd rîlî prîntre ele-
și de ferici ce sint
nu-mî văd locul pe pămînt,
cum nu-sî vede orbu
corbu
din cuvînt,
cîre nu-sî vede marea
cîntre
cînd lîș leagămă cărarea,
cum nu-mî vede Dunărea
prîntre săcîlî, pulbera.

George Alboiu

REMEMORĂRI PE MALUL APEI

● Mă voi întoarce către mîle pe malul apei
fără nume, acolo unde crește iarba firese,
ca barba după chef. Va fi un foc moină albastru
și-n jur vor sta umbre chiricite și nimeni n-o să
mă întrebe unde am fost și ce-am făcut.
Acolo zboară fluturi galbeni sfîșii în aerul de
seară și cineva plînge și rîde fîgînd în noaptea
după el. Eu mă voi așeza aproape și voi lăcea
privind în jurul unde se coace luna plîmă cu un
dovleac zemos și dulce.
Din cînd în cînd, de sub vîntoane sub care-au
strălucit medali, vom slobzi în noaptea sură
albi porumbel ca niște lacrimi care se vor topi în
cer. Din cînd în cînd, cu glas subțire, mama va
îngina un cîntec, un cîntec vechi ca o iltare. Și eu,
redevenind copil, am să alerg pe malul apei,
pe malul apei fără nume, desculț, ca-n prima zi
a lumii...

STAMPĂ Mircea Micu

● Mesteceni blîni, departe, în solitară rugă,
crescînd spre cer. O coșă cu hornul ca o pipă,
în urtea ei, lumina de vară își deslășă albaștri
boci de abur și pier într-o clipă.
Cucerind, înaltă, se leagămă seara, pe ledera
virtuoasă stau vrăbi nedrepte. Plîza de în toptîi
îmbălsămează seara — cărare căptușită cu le-
bede ucise.
Mesteceni departe, ca luminări efioase, pre-
sențiat în aer cî-n ce-mîne apă lin. E o beție
dulce ce se topește-n oase cînd mă prefac în
cîntec puțin cite puțin.

Orizonturile dramaturgiei

Urmare din pag. 1

Vladimir — 1955, republicat în 1972 cu titlul
Zădăria Taurului) Mihail Davidoglu (Horla —
1858), Laurențiu Fulga (Ion Vodă cel Cumplit
— 1957), Al. Voltin (Trilogia Oamenii în luptă
— 1960-1961), Procelul Horla — 1967, Avram
Iancu sau Calvarul biruinței — 1970), Horla
Lovinescu (Petru Rareș sau Lorîlîtorul — 1967),
Paul Everac (Istoria la Măgazin — 1956, Urme
pe zăpădă — 1968, Constanăinesul — 1969), Dan
Tărbîlă (Io, Mircea Volevod — 1968, Moartea
lui Vlad Teșu — 1976), Al. Popescu (Cronici
cel mari din Valahia — 1968), Valeriu Anania
(Steaua Zîmbrului — 1973), Ion D. Sirbu (Iarna
lupului cenșiu — 1973), Al. Sever (Descăpșă-
narea — 1979) s.a.

În dramaturgia noastră istorică din ultimul
sfert de veac desprîndem un anumit mod de a
dialoga cu evenimentele istorice, propunînd o
nouă recitare a biografiei marilor personalități,
cu deschideri spre orizontul de întelegere al
omului contemporan. Astfel, dramaturgi ca:
Paul Anghel (Săptămîna galtilor, Viteazul,
Reșea de cătușe), Dumitru Radu Popescu (Mun-
tele, Două ore de pace), Marin Sorescu (Ră-
ceala, A treia teapă) s.a. au revizualizat struc-
tura dramei istorice, prin introducerea unor
elemente noutatoare în ceea ce privește modul
de a construi acțiunea, conflictele, personajele
și limbajul. Uneori evenimentele istorice sînt
folosite drept pretext și nu ca reconstituire realistă
a istoriei naționale, lădă opinia lui D.R. Po-
pescu despre piesa Muntele: „Istoria e un punct
de plecare spre contemporaneitate, un punct de
sprijin. Dar acest punct de sprijin trebuie să
fie solid, fără nici o fisură”. Apelul la datele
istorice reale devine însă mai mult decît necesar,
pentru a da relief și culoare locală eveni-
mentelor. Autorii sînt preocupat de surprinde
realitatea spirituală specifică poporului român,
confruntat cu valori ale culturii și civilizației
universale. Un mod original de a scrie drame
istorice îl înținem la Marin Sorescu. Există în
dramaturgia sa istorică structuri noutatoare de
construcție, care conferă teatrului său dimen-
siuni parabolice. Autorul își exprimă adesea
punctul de vedere privind elaborarea dramelor
sale istorice: „Îmi notez faptele semnificative
și le dau o altă semnificație. Asta ar fi prima
mîna. După aceea, traduc frectul în limbaj
contemporan. Aici e marea problemă. Dacă în
vremea lui Mihail Viteazul ar fi scris cineva o
piesă despre Mircea cel Bătrîn, în ce spirit ar
fi scris-o? În spiritul lui Mircea cel Bătrîn, ori
în spiritul epocii lui Mihail Viteazul? Hotărît,
în spiritul lui Mihail Viteazul, care înghelba, cri-
cum, și spiritul lui Mircea. Ce-am învățat eu
scriind teatrul istoric este că trebuie să-ți cu-
noști bine epoca ta, care este limba maternă a
teatrului istoric”.

Contemporaneizarea istoriei sau ceea ce cri-
tica a numit „remitizarea” evenimentelor istorice
nu s-a făcut însă în mod gratuit, ci cu
intenția de a face să vibreze sensibilitatea omu-
lui de azi în fata valorilor politico-morale și
umanismul marilor personalități implicate în
tr-o diversitate de relații și contexte social-
istorice.
Împlinirea unui veac de la Războiul de Inde-
pendență și neatinerea din 1877 a constituit un
prilej pentru dramaturgii noștri de a ilustra cu
noi opere acest eveniment epocal pentru des-
tinul României moderne. Reținem, pentru valo-
area lor, cîteva dintre dramele consacrate
Centenarului Independenței: Patima fără sfîșit
(Horla Lovinescu), Patetica '77 (Mihnea Gheor-
ghiu). Două ore de pace (D.R. Popescu), Marele
soldat (Dan Tărbîlă), Hălăzirea (Mircea Bradu),
Iarna lupului cenșiu (Ion D. Sirbu), Reduța și
șoarecîl (Mircea Radu Iacoban) s.a.

Un capitol important al dramaturgiei istorice
afirmat în ultimele decenii îl constituie piesele
inspirate din evenimentele care au declanșat
revoluția de eliberare națională și socială, anti-
fascistă și antimperialistă de la 23 August 1944,
precum și din transformările care au avut loc
în structurile economico-sociale, în constituția
oamenilor. Sint edificatoare, în acest sens, pie-
sile: Izvorul de Mihail Vasiliu, Citadela sără-
miei de Horla Lovinescu, Trei generații (de
Lucia Demetriu, Arcul de triumf de Aurel
Baranza, Puterea și adevărul de Titus Popovici,
Mormintul călărețului arăv de D.R. Popescu s.a.
Drama istorică românească își consolidează
pozițiile cu fiecare nouă operă pusă în slujba
descoperirii — în arhivele istoriei naționale —
a celor semnificative și valore de simbol pentru
întelegerea spiritualității românești, în contextul
civilizației universale.

Un univers al poeziei noi

Urmare din pag. 1

resc, libertatea de exprimare elimină galeria
corală a poeziei anterioare, instaurînd discreția,
personalizarea. În afară unui programat sco-
nariu coral. Astfel reapare după 1955 și poezi
care încercaseră să publice încă de prin anii
imediat postbelici, și ei apartinînd unui vast
evantai tiologic: tradiționalisti și modernisti
de toate nuanțele.
După 1948 „generația războiului” care ve-
nise imediat după interbelic, era dezmembrată,
secerată de absente, așa că a lăsat locul unei
promotii ocazionale, care cu timpul s-a auto-
liminat prin susținerea unei idei degradate de
literatură. În aceste condiții, generația '60 „la-
bisiană”, s-a văzut îndrituită foarte devreme,
înaintea unei perfecte maturizări, cu toate res-
ponsabilitățile maturității. Poate că în loc de
1960 ar trebui să folosim data de 1956 cînd
moare Labia și debutează Nichita Stănescu,
prelungind perioada interbelică 1916-1936.
Dar dacă dorim să discutăm despre literatura
de după 1955 trebuie să urmărim în principal de-
butul, afirmarea și confirmarea a două valuri
distincte: generația '70 și promoția '80. În sec-
vența temporală admisi numai acestea reprezîntă
realizarea, îneditul și ilustrarea — maiore și
specifice ale literaturii. Nu-i greu de urmărit
că cele două entități reprezintă două realități
distincte de continuitate și opozități de asemăna-
re și divergență, întretînînd vivacitatea procesu-
ală a fenomenului literar. Dar să reluăm.
După furtuna labiană în poezie se cristalizează
o generație care reduce lirismul la matca
tradițională, oferînd o „revenire” dar și o „re-
lucere” stilistică a marilor poezii interbelici, cînd
acestui nu renunșaseră încă. Această generație
convențional numită '80, debutînd de fapt
după 1956 și afirmîndu-se nleaar sora 1963, cu-
prinde pe primul — și cel mai reprezentativ noet
post-modernist Nichita Stănescu — și alături de
el pe Grigore Hagiu, Marin Sorescu, Ion Gheor-
ghie, Cezar Baltag, Petre Stoica, Adrian Păunescu,
Anghel Dumbrăveanu, Constanta
Buză, Ioan Alexandru s.a.

Generația '70 (afirmată după 1965), neomode-
nă, sedimentată eclectic într-o diversitate de
formule, de la tradiționalism la experimentalism
s-a afirmat în reviste și prin volume, la
distanță de un deceniu față de 1975. Generația
'80, texturală, promotoarea literaturii auto-
referențiale, a actului scriptural „în statu nas-
centi”, constientizată din interior și în fond
untematic, s-a afirmat prin enacurii (altim-
leri, post-modernismul este o nouă oralație, in-
formatizată mass media și o altă actualitate
verbofonică).
Deși după 1965 nu s-au înmulțit talentele
(în lătenă, marea aceeași) dar s-a măriit pro-
babilitatea de exprimare manifestă, adică s-a
facilitat debuturile prin înțerea cîmputului publi-
cistic (reviste, edituri, concursuri, festivaluri de
poezie).

În afirmarea momentului literar revistele au
cel mai important rol. Iată că, față de cele tra-
dicionale după 1955 apar altele noi. Prima cro-
nologic este AMFITEATRUL (la 1 ianuarie 1966).
Cet este că acum nu se mai debatează la ma-
rile reviste — sau se mai întîmplă numai în
procură — la „Viața Românească”, la „Romă-
nia literară” — ci se începe la publicitate în
interior, chiar la revistele studențiești, într-o
stagiatură benefică.

La AMFITEATRUL și LUCEAFĂRUL (în 1965
devine săptămînal) și chiar UNIVERSITAS (a-
părută în 1968) se afirmă cei mai importanți
poetii ai generației '70: Virgil Mazilescu, Daniel
Turcea, Marius Bobescu, Dan Veronea, George
Tănea, George Alboiu, Gheorghe Istrate, Nicolae
Dan Frunțelă, Lucian Avramescu, Gabriela
Negreanu, Doina Urzicaru, Liliana Ursu, Grete
Tartler, Dumitru M. Ion.

La revista ECHINOX (apărută la Cluj în 1968)
debută de asemenea creatorii importanți ai
generației '70 — Ion Pop, Ion Mircea, Adrian Po-
pescu, Horla Lovinescu.

Promoția '80 parcă mă bine reprezentată de
prozatori, sora deosebire de generația '70, unde
predomina, inclusiv valoric, poezii, activează o
nouă personalizare, „întorcerea autorului” și
relînd stilistic multe dintre procedeele primei
generații — așa impus ca grupare, cu o poezică
quasi-identică.

Privind retrospectiv și făcînd abstracție de
vîrsta autorilor, 1968 pare anul cel mai benefic
al poeziei după război. În acest an debutează
enumerares este totuși parțială: Cezar Ivăne-
scu, Gheorghe Istrate, George Alboiu, Gheor-
ghie Anca, Mihail Bărbulescu, Aurelian Cliviu,
Adi Cusin, Nicolae Dragoș, Mihail Elm, Zeno
Ghibulescu, Gheorghe Grigurcu, Romulus
Guga, Ion Iuga, Mircea Ivănescu, Matei
Gavril, Virgil Mazilescu, Sorin Mărculescu, Mar-
tin Micu, Victor Nistea, Nicolae Onanca,
probabil și alții, după ce în 1967 debuta-
ră: Dumitru M. Ion, Teodora Drăgăneanu, Pe-
tre Ghelezme, Horla Gane, Nicolae Ioană, Dan
Laurențiu, Ileana Mălăncioiu iar în 1969:
George Chirilă, Ovidiu Hotineanu, Ion Nicolescu.

Generația '70, după pionieratul promoției
post-labisiene face prima un efort de diferen-
țiere într-un climat liric în care poezia romă-
nească se oferă axiologic cu toate numele, fără
nici-un loc sol, și fără precluderea de factologie
morală. Dacă pînă în 1965 poezia obligat să fie
untematic și în roba severă a limbajului turna-
listic de acum înainte se etalează un larg am-
bient tiologic ce favorizează personalizarea, dife-
rențierea nelămurită — o poezie valoroasă
eliberată de exercitarea demonstrativ-retorică.

Generația '70 și promoția '80 generate și ma-
nifestate din lătențele perioadei 1956-1965 ce
vor atinge la deplina maturitate la sfîrșitul
secolului și al mileniului, acoperînd o treime
de veac — atît cît durează (33 de ani) timpul de
exprimare al unei generații după accepția clasi-
că: Thibaudet, Ibrăileanu, G. Călinescu — se
vor unifica din perspective probabilită a istoriei
literare viitoare.

pentru a produce o adevărată asistență tehnică,
pentru a le prezenta la diferite țiguri și expo-
ziții internaționale. Pretindevi ele fac o ex-
celentă propagandă industriei noastre construc-
toare de mașini, clasei noastre muncitoare, pen-
tru că toate tipurile de frigider — și sînt peste
60 de variante constructive. — se situează la cel
mai înalt nivel de exigențe mondiale. Mai tre-
buie adăugat, poate, că în urma testărilor la care
au fost supuse, frigiderule noastre au primit ver-
tificate de calitate, veritabilele garanții ale perfor-
manțelor lor, de la renunțarea societății din lumea
intreagă. Cu îndreptățită mîndrie putem spune,
asadă, că la fel ca în alte ramuri ale construc-
ției de mașini, ca și în alte domenii ale indus-
triei, și în fabricarea frigiderelor România a de-

debut aurel curcă

Și pasăre eram

Azi-noapce eram
riu:
umbliam desculț prin Templul
unui bob de grîu.

Și pasăre eram
azi-noapce
drei cripi
o pereche de șoapla.

Eram toamnă, septembrie,
și cules de
un grier multumit,
noapte, rîntăiam tăcere.

Confesiune

Vine o dată pe an Tata la mine
să mă vadă, sfîș, bătrîn
și-un an întreg
apartamentul meu
a lărbă miracoe, a fin.

Cine vrea să se nască din nou

Cine vrea să se nască din nou
să meargă în satul meu o zi,
să riște,
se crapă de zlu-n memoria mea,
Mama dă din poală stela
la gîtle.

Azi-noapte, Timpul

Azi-noapte, Timpul a vrut
să sară la mine și și-a juit
genunchii,
pe cînd în creierul meu Tata
imperturbabil batea nucii.

Vine o dată pe an Mama la mine
nu vorbește decît în șoapță,
și-un an întreg sulgergia mea
miracoasă a pline coapță.

Vom ara cerul și-l vom semăna
trage-vam viața adine
în plămîni
vom minca Timp la prînz,
cu ochii vam bea finitni.

Fiuturi eroi-abăștri,
epoci ochii mei,
alergînd pe Cimpia Inocenței,
din poală Mama
da amintirilor mei.

Vin o dată pe an Tata la mine
să mă vadă, sfîș, bătrîn
și-un an întreg
apartamentul meu
a lărbă miracoe, a fin.

Cine vrea să se nască din nou,
să meargă cu mine la țară o zi
să riște,
noapce de noapce
prin somnul meu
amintiri desculțe calcă pe
miștie.

Și-a venit un bau alb
și trist, mina mi-a păscut,
un ac și-o oță a luat Mama
gura mi-a cusut.

Vine o dată pe an Tata la mine
să mă vadă, sfîș, bătrîn
și-un an întreg mă chinu
să într-un această pagină.

UN MARE CĂRTURAR

Urmare din pag. 1

vă cu această modalitate de cercetare din descen-
dențele husserliane, dar și din toate științele de vîr
ale secolului XX (asemeni lui Camil Petrescu
și Constantin Noica), Edgar Papu, într-un chip
nu atât de programatic ca al lui Noica, ci ab-
scons-radial, a dezvoltat congruent și cu edifi-
catoare rezultate ceea ce la un Cartierre, He-
liade, Hasdeu, Părvan era numai constelație de
intuiții fulgurante: temerurile tradițional-popu-
lare și modern-scriptice ale unei filosofii romă-
nești a „ființei” din înțăpturile omenești, din
înțelegerea alcătuirii a lucrurilor lumii. Acesta e
„așezutul”, în bună

LINA DE AUR

EFFECTUL BUMERANG

Trăm în secolul exploziei informaționale. Această explozie este valabilă și pentru arheologie. Migrația muncii de dezgropare a vechilor civilizații...

metal care atestă o artă animalieră avansată, figurind forma viitoare a artă animalieră acite dezvoltate pe același teritoriu.

ran. Că pentru greci teritoriile caucaziene de la răsărit erau un reper de cultură și civilizație ne-o indică și legenda argonauților despre expediția lui Iason...

LIRICĂ INDIANĂ

BALDEV MIRZA Poemul

Alonecă imonerul pe străzi cu palide pocale înle-o mină și argint chinezesc ori perle în cealaltă amintindu-mi refrenul cîntal nădă de noi muzicii împingîndu-și roțile luminii din Konarak

VISHNU NAGAR Săpunul și ucigașul

Ucigașul era în baie. Prin gene îi intrase săpun în ochi; să aibă imaculată privirea. Ucigașul aruncase săpunul pentru că nu-l putea vedea; turbat a năvăli în piața publică și a ucis pe vinzătorul de săpun.

PADMA SACHDEV Zăpadă

Boabe de orez puderie ori perle albul albul. Nu e numai zăpadă cuvîntul scris de condeii Naturii; versul desenat la Lakshman pe Sîlha s-o păzească. Fumul care plutește deasupra este aburul din creștetul muntelui; privirile îi răsăr în zăpadă ca palele vîntului verii înfrîntă emiază.

Brațele mele

Deseri chipul meu exprimă diferite credințe, măsurî — legi prime-n laj sprâncle de picioarele mele; dar niciodată brațele purînd presimțirea lutului, fructele pămîntului, florile și crimele comise de strămoșii mei

DEBI ROY Să uităm

Să-l uităm pe cel cu buzunarele împovărate de țaimă să ne recităm propriile poeme în jurul mesei cu alcooluri; hărnicul și tălănosul tălănos înfrîntul rătăcirii pe alei și prin bazele.

GANGA PRASAD VIMAL Declarație

Am ehorii din munt să intru prin zidurile arșului; lumea-i ocupată cu săparea gropelului mormînt. Acest teritoriu sacru un vast cimitir prezintă de super-sobolan. Subsemnatul? În echiugul meu sint de-a la adăpost.

I. B. BARKAR Adio, arme

Pe un crimplu de biria să lăcrimesc un descinte fiindcă nu îndrăznesc să cerșesc fărîma de piine uscată — săpînii mei și linu, numai o parolă ASTEPTĂ; nu există al doilea, al treilea în grandioasa goala lor căpătîină.

ACASA

DUNĂRE, DUNĂRE...

Sînt la Brăila, unde vîntul îmbracă, noaptea, cămașă albăstră și seamănă piraie de fulger și piraie de mătase peste plaurii Deltei. Am plecat din București cîntînd ca tot omul: Nol cu brațe ca oțelul Vom culege mușejelul...

care și-a jumulit pielea și și-a tras-o peste cap, în fată se întărește în mine o zi de septembrie și un drum de-a lungul Maramureșului. Decamadată mirosim a cimbru. (Numai unii dintre noi.) Mirosim din cap și pînă la umeri, fiindcă pe frunte, acolo unde ar trebui să se zărească dunga pălăriei, stelele de mare, născute în candelă de mărgean negru ne pun, cînd intrăm în apele incendiate numai de duminică, coroane de mirt dalmatic, fapt din care trebuie să tragem învățătura că fiind din Balcani noi toți mirosim obligatoriu a peșene galben, mirosim a munte călcat în picioare de oi multe. Călcînd nisip ca pe o colonie de fluturi vestind epoca statuilor scăldate în must și bună cuvîntă, eu, acum, mă duc să intru în Dunăre ca să împlinesc vorba petelui: Hai să vedem ce s-o întimpla... Cu multă apă de Dunăre, al dvs.

Din LIRICA BULGARĂ

KONSTANTIN PAVLOV Adio, salvatorul...

În afară de pașii mei simțeam prezența și alior pași, dar nu-i auzeam. Mic, negru, cu pete estenli, nu se știe al eul, cățelandrul se năpusti și schelălăl prelunge.

NIKOLAI KANCEV Roadele inchipuirii

Ascultam pînă-n zori cum se scurge din streasînă sorocul zăpezii, șoptindu-l norului de plează: daeă al viitor, păzesteți-l pentru mine...

NIKOLAI ZAIKOV

Cavolta. Ca un deen în viață. Gesturi din alte vremi. Priviri pierdute, în străvezime. Urechile-s desagi, daeă lubești supus le vei umple. Sint și voci eu mecanic de ceasornic.

GHEORGHI BELEV Logodnă

Femeia sovietică nu patul așterne, ei nori. Ea dă toful și nu știu ce să facese. Năvocece cucină frumoașe, le dau brînci să luncce spre leneșă limbă și aștept.

În românește de Alexandru Ivănescu

REVISTA STRĂINĂ

DUPĂ CE ANI DE ZILE A FOST FASCINAT PUN SI SIMPLU DE LUCRĂRIE LUI SHAKESPEARE, GOLDONI, CEHOV SI BRECHT, regizorul italian Giorgio Strehler și-a descoperit acum o nouă chemare: „Faust” de Goethe. De ce această nouă pasiune? „Pentru că este o operă germană și cunosc pe Faust numai din spectacolele de operă, el văzînd în Faust un om care și-a vindut sufletul diavolului pentru a ajunge la o fecioră... Adică ceva comic și tipic italianese.”

De ce nu poate dormi medicul primar Viktor Kirilenko, povestitorul ei eroul principal al romanului „Sozii din ochi” al cunoscutului prozator ucrainean Iurii Musketik? În hotelul din Kiev unde se află pentru trei zile însoțindu-și fiul care susține examenul de admitere la facultatea de medicină, el încearcă zadarnic să închidă ochii. Motive n-ar avea pentru că toate sînt în ordine, încearcă el să se autoînșinească. „Imi tubesc soția, imi tubesc copiii și cu sacrificii multe pentru ei, de-ar fi să-mi dau și viața”, spune el.

partea din generația celor care și-au trăit tinerețea din zile de plîză sau în pistol”, cu micșoare de carniți și țigări „Sever”. Stulți dintre cei din generația lui nu încearcă să se debaraseze de „sozii din ochi”.

„DRAGUL MEU ȘTRENGAR” ESTE TITLUL UNEI ADORABILE CĂRȚI pentru copii și tineri din țările scriitorilor englezi Lynne Reid Banks. Anunțarea a scris o carte pentru o fetiță aflată pe drumul spre maturitate, dar ea este la fel de atrăgătoare și utilă și pentru părinții ei. Și pentru alții părinți.

„SVELANA ALEXEIEVICI ESTE AUTOAREA A DOUA CĂRȚI CARE AU PRODUS VIE ÎMOTIE ÎN RÎNDUL CITITORILOR SOVIETICI. Este vorba despre volumele „Războiul nu are chip de femeie” și „Ultimii martori”. Ambele s-au bucurat de un succes enorm în ultimii ani. Cele două romane sînt documente zăduitoare asupra luptei, jertfelor și suferințelor oamenilor sovietici în timpul celui de al doilea război mondial.

Lucașfăruș Revistă editată de UNIUNEA SCRITORILOR din REPUBLICA SOCIALISTA ROMÂNIA

Redactor șef: Nicolae Dan Frunteleță Mihai Ungheanu (redactor șef adjuncți), A. I. Zăinescu (secretar responsabil de redacție)

REDACTIA: București, Piața Școlii nr. 1, tel. 17 32 09 ADMINISTRATIA: Calca Victoriei nr. 115, tel. 50 74 96 Tiparul executat la: COMBINATUL POLIGRAFIC CASA ȘCINTEII